Sektor: podaci 2026.

Analiza stanja neprofitnog kulturnog sektora u Hrvatskoj: veličina, financiranje i uvjeti rada

CLUBTURE
Savez udruga Klubtura / Clubture Network

studeni 2026.

Sadržaj

Sažetak

Kratice

1. Uvod i metodologija
2. Stanje prema institucionalnim izvorima
   - 2.1. Godišnji prihodi sektora
   - 2.2. Izvori prihoda
   - 2.3. Zaposlenost i drugi honorari
   - 2.4. Prostor za rad
3. Stanje iz perspektive sektora: anketa 2026.
   - 3.1. Tko je sudjelovao
   - 3.2. Financiranje
   - 3.3. Ljudi i primanja
   - 3.4. Uvjeti rada
   - 3.5. Najveći izazovi
   - 3.6. Što sektor traži
   - 3.7. Zaključci ankete
4. Javne politike prema sektoru
   - 4.1. Zakonski okvir
   - 4.2. Strateški dokumenti
   - 4.3. Lokalna razina
   - 4.4. Europski okvir
5. Zaključci
6. Preporuke
7. Prilozi

Izvori

Sažetak

U Hrvatskoj ne postoji službeno, redovito praćenje stanja neprofitnog kulturnog sektora. Ne zna se koliko organizacija stvarno radi, s koliko su javnog novca podržane ni u kakvim uvjetima ljudi u njima rade. Analiza povezuje tri vrste izvora:

- javne registre i financijska izvješća organizacija (Registar udruga, Registar umjetničkih organizacija, Registar neprofitnih organizacija);
- analize, planove i proračune javnih tijela i financijera (Ministarstvo kulture i medija, Zaklada „Kultura nova“, izvršenje državnog proračuna, jedinice lokalne samouprave);
- anketu Saveza udruga Klubtura koju je u svibnju 2026. ispunilo 67 organizacija i pojedinaca.

Pod neprofitnim kulturnim sektorom podrazumijevamo udruge u suvremenoj kulturi i umjetnosti, umjetničke organizacije i samostalne umjetnike. Financijski podaci odnose se samo na organizacije koje predaju izvješća, dakle na vidljiviji i aktivniji dio sektora. Stvarno stanje cijelog sektora vjerojatno je lošije.

Ključni nalazi

1. **Sektor je pet puta manji nego što pokazuju registri.** Kulturu kao područje djelovanja navodi oko 10.600 udruga, a aktivnih u suvremenoj kulturi i umjetnosti ima oko 1.900. Uz njih djeluje oko 350 umjetničkih organizacija. Nije poznat broj umjetnika i kulturnih radnika izvan popisa samostalnih umjetnika kojima je priznato pravo na uplatu obveznih doprinosa iz proračuna RH.
2. **Tipična organizacija radi s manje od 10.000 EUR godišnje.** Medijan godišnjeg prihoda udruge je oko 7.700 EUR, a 85 % udruga ostvaruje manje od 50.000 EUR. Desetina najvećih ostvaruje 61 % ukupnog prihoda udruga, a desetina najvećih umjetničkih organizacija 52 % prihoda tog dijela sektora. Prihodi od 2019. rastu, ali s vrlo niske razine i sporije od troškova života.
3. **Čak 85 % organizacija nema nijednog zaposlenog,** i taj se udio nije promijenio od 2016., iako je broj aktivnih organizacija porastao za više od trećine. Sve organizacije koje predaju izvješća zajedno iskazuju oko 700 zaposlenih, a rad nose honorarni suradnici. Medijan neto plaće zaposlenih, oko 1.100 EUR za puno radno vrijeme, za više od petine je niži od hrvatskog prosjeka.
4. **Javno financiranje je nedostatno, kratkoročno i nestabilno.** Iznos koji Ministarstvo kulture i medija kroz Poziv za predlaganje javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske ugovara s organizacijama civilnoga društva pao je s oko 16 milijuna EUR u 2023. na oko 8 milijuna u 2024. Udrugama i umjetničkim organizacijama po programu se odobrava manje nego javnim ustanovama (oko 4.700 prema 6.600 EUR u 2025.), iako iz toga moraju pokriti i ljude i prostor.
5. **Potpore Ministarstva uglavnom ne pokrivaju rad, a Zaklada „Kultura nova“ taj jaz ne može zatvoriti.** Zaklada je jedini javni izvor u kulturi namijenjen upravo

organizacijskom razvoju i radu. Zaklada godišnje raspolaže s oko 3,5 milijuna EUR na temelju Uredbe o raspodjeli dijela prihoda od igara na sreću, što otprilike odgovara trošku 120 prosječnih plaća, za sektor od oko 2.300 aktivnih organizacija.

6. **Lokalna razina je najvažnija, a najslabije uređena i praćena.** Sedam od deset aktivnih udruga djeluje izvan Zagreba, a za većinu malih organizacija lokalna samouprava je glavni financijer. Ipak, od oko 358 milijuna EUR lokalnog novca za kulturu, udruge i umjetničke organizacije ostvaruju manje od 5 %, a plan razvoja kulture ima tek svaka treća jedinica.
7. **Uvjeti rada su loši, a nesigurnost ograničava slobodu rada.** Ispitanici uvjete rada ocjenjuju s 1,9 od 5, a 81 % prepoznaje modele rada koji iscrpljuju ljude. Projekte kriterijima financiranja prilagođava 62 % ispitanika, a 40 % organizacija izbjegava javnu kritiku financijera i vlasti. Anketu je ispunio razvijeniji dio sektora, pa su uvjeti u ostalim organizacijama vjerojatno lošiji od prikazanih.
8. **Pojedinci izvan statusa samostalnog umjetnika za sustav ne postoje.** Zakon iz 1996. prepoznaje samo umjetnike s priznatim statusom, a freelanceri, producenti, prevoditelji i kulturni radnici nemaju sigurna primanja ni socijalnu zaštitu. U pandemiji je država do njih mogla doći samo posredstvom strukovnih udruga.
9. **Prostor je nesiguran, a zakonske obveze se ne provode.** Samo četvrtina ispitanika ankete ima trajno osiguran prostor za rad. Četiri godine nakon donošenja zakona koji ju je na to obvezao, Vlada RH nije donijela uredbu o prostorima za kulturu u vlasništvu države, a općí akt o dodjeli prostora ima manje od 5 % jedinica lokalne samouprave. Gradovi istodobno gube prostore koji se upisuju u vlasništvo države.
10. **Država ne prati sektor koji financira.** Posljednje izvješće Ureda za udruge o financiranju organizacija odnosi se na 2021., izvješća o provedbi Nacionalnog plana razvoja kulture nema. Lutrijski novac ne može se pratiti od izvora do korisnika, a izvještaji o njegovu utrošku nisu javni. Ministarstvo lokalne podatke objavljuje sa zakašnjenjem, a podatke o rezultatima podržanih programa uopće ne objavljuje. Honorarni rad i umjetnici bez statusa ne bilježe se nigdje, pa službena statistika prikazuje rad u kulturi sigurnijim od europskog prosjeka.

Preporuke proizlaze iz nalaza i odnose se na šest područja:

- redovito i pravodobno praćenje stanja sektora, uključujući lutrijski novac i rad kulturnih vijeća;
- višegodišnje financiranje usklađeno s inflacijom, s minimalnim naknadama i radnim standardima;
- reformu statusa umjetnika i kulturnih radnika izvan sustava;
- provedbu zakonskih obveza o dodjeli prostora;
- uređenu lokalnu kulturnu politiku;
- obrazložene odluke o financiranju.

Većina preporuka ne traži izmjenu zakona, nego provedbu obveza koje već postoje.

Cjelovita analiza, izvori i prilozi s podacima nalaze se u nastavku dokumenta.

Kratice

Kratica	Značenje
AI	umjetna inteligencija (engl. *artificial intelligence*)
DKC-HR	Mreža društveno-kulturnih centara
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EUR	euro
HZSU	Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika
JLS	jedinica lokalne samouprave (općina, grad)
JLRS	jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (općina, grad, županija)
MKM	Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
NN	Narodne novine
NRS	Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.
OCD	organizacija civilnoga društva
OIB	osobni identifikacijski broj
RNO	Registar neprofitnih organizacija
SKUPA	Sindikalni kolektiv udruženih prekarnih radnica i aktivista
UO	umjetnička organizacija
ZKN	Zaklada „Kultura nova“

1. Uvod i metodologija

Ne postoji službeno, redovito praćenje stanja neprofitnog kulturnog sektora u Hrvatskoj. Ne zna se koliko organizacija stvarno radi, s koliko su javnog novca ukupno podržani ni u kakvim uvjetima ljudi u njima rade. Ovaj dokument pokušava popuniti tu prazninu povezivanjem tri vrste izvora: javnih registara i financijskih izvješća, analiza i planova javnih tijela i financijera te ankete koju je Savez udruga Klubtura proveo među akterima sektora u svibnju 2026.

Neprofitni kulturni sektor koji je predmet analize odnosi se na udruge u suvremenoj kulturi i umjetnosti, umjetničke organizacije i samostalne umjetnike. Javne ustanove, profitni akteri, jedinice lokalne i regionalne samouprave te organizacije kojima je kultura sredstvo djelovanja, a ne primarna djelatnost, nisu predmet dokumenta.

Povezivanjem registara i financijskih izvješća, procijenili smo da aktivni neprofitni kulturni sektor čini oko 2.300 organizacija: približno 1.900 udruga i 350 umjetničkih organizacija. Tome treba dodati pojedince: 1.336 samostalnih umjetnika kojima se doprinosi plaćaju iz proračuna te neutvrđen broj umjetnika, freelancera i kulturnih radnika bez tog statusa.

U Registru udruga oko 10.600 udruga navodi „Kulturu i umjetnost“ kao područje djelovanja. Ta brojka ne opisuje sektor jer udruge same biraju područja, a pod kulturom su upisana amaterska kulturno-umjetnička društva, baštinske organizacije, udruge nacionalnih manjina, regionalne udruge, prigodne i hobističke udruge u kulturi, potom udruge koje primarno djeluju u drugim područjima (branitelji i stradalnici, duhovnost, gospodarstvo, zaštita zdravlja, zaštita okoliša i prirode, sport) ili kojima je većina upisanih djelatnosti izvan kulture. U područje kulture upisane su i organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskih i srodnih prava te nekoliko industrijskih udruga.

Iz Registra udruga izdvojili smo oko 2.900 udruga (Prilog 1.) i povezali ih preko OIB-a s Registrom neprofitnih organizacija (RNO). Aktivnima smo smatrali one koje su predale financijsko izvješće za 2025. godinu. Takvih je oko 1.900. Registar umjetničkih organizacija Ministarstva kulture i medija navodi 645 upisanih organizacija. Prema RNO-u financijsko izvješće za 2025. predalo je njih 356. U oba registra upisano je znatno više organizacija nego što ih djeluje: u slučaju udruga oko 1,5 puta više, a umjetničkih organizacija gotovo dvostruko više.

Jedini javni podatak o pojedincima je broj samostalnih umjetnika kojima se doprinosi plaćaju iz državnog proračuna: prema Hrvatskoj zajednici samostalnih umjetnika, njih je 1.336. Umjetnici, freelanceri i kulturni radnici bez tog statusa ne vode se ni u jednoj evidenciji, pa njihov broj ne možemo procijeniti.

Brojka od 2.300 organizacija je procjena reda veličine, a ne točan broj, iz tri razloga: udruge same biraju područje djelovanja i ne brišu se iz registra kad prestanu raditi; razgraničenje udruga kojima je kultura primarna djelatnost od ostalih dijelom je stvar procjene; financijska izvješća predaju samo organizacije koje su u godini imale financijsko poslovanje – organizacije

bez poslovanja predaju izjavu o neaktivnosti ili ne predaju ništa, a moguće je da izvješće ne preda ni dio onih koje povremeno djeluju.

RNO stoga prikazuje vidljiviji i aktivniji dio sektora, a stvarno stanje cijelog sektora vjerojatno je lošije od onoga što RNO pokazuje.

U tablici su prikazani podaci i dokumenti korišteni u analizi, uz napomenu o njihovoj svrsi i opsegu.

Izvor	Što smo koristili	Ograničenje
Registar udruga RH (izvoz listopad 2026.)	Broj udruga i područja djelovanja	Udruge same biraju područje; mnoge su neaktivne
Registar umjetničkih organizacija (MKM, listopad 2026.)	Broj i sjedište UO	Ne bilježi aktivnost
Registar neprofitnih organizacija (RNO), financijska izvješća 2013.–2025. (izvoz listopad 2026.)	Prihodi, rashodi za plaće, broj zaposlenih	Obuhvaća samo organizacije koje predaju izvješća; ne razlikuje izvore javnog novca jednoznačno
Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika (HZSU, pristupljeno listopad 2026.)	Broj samostalnih umjetnika s doprinosima iz proračuna	Obuhvaća samo umjetnike sa statusom samostalnog umjetnika
Eurostat / Državni zavod za statistiku, Anketa o radnoj snazi / kulturna zaposlenost (pristupljeno listopad 2026.)	Zaposlenost u kulturi, usporedba s EU	Obuhvaća cijelo kulturno polje (ustanove, mediji, privatni sektor) i rad u kulturi kao glavni posao
Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021. (pristupljeno listopad 2026.)	Broj stanovnika gradova (izdvajanja po stanovniku, obveza osnivanja kulturnih vijeća)	Stanje 2021.
MKM, Analize financiranja javnih potreba u kulturi 2022.–2024. (pristupljeno listopad 2026.)	Proračuni za kulturu po razinama vlasti i jedinicama; kulturna vijeća,	Ne razdvaja neprofitni sektor od ustanova; podatke jedinice daju same i nisu provjereni

Izvor	Što smo koristili	Ograničenje
	planovi i javni pozivi jedinica	
MKM, Sektorske analize za 2024., 2025. i 2026. godinu (pristupljeno listopad 2026.)	Pozivi i iznosi za OCD-e	Bez pokazatelja stanja
Godišnji izvještaji o izvršenju državnog proračuna za 2024. i 2025. (NN 99/25, NN 73/26; posebni dio po programskoj klasifikaciji) (pristupljeno listopad 2026.)	Izvršeni prihodi od igara na sreću; izvršenje rashoda MKM-a po aktivnostima, izvorima i vrstama rashoda	Ne navode korisnike sredstava
MKM, popisi odobrenih programa Poziva za javne potrebe u kulturi RH za 2024. i 2025. te posebnih poziva za 2024. (vizualni umjetnici, suvremeni ples, glazbeno stvaralaštvo, amaterizam); MKM, financijska izvješća 2023.–2025. (pristupljeno listopad 2026.)	Odobreni iznosi po korisniku i području; izvršene donacije MKM-a	Ne navode izvor sredstava
ZKN, Analiza učinaka financiranja Zaklade „Kultura nova“ (2025.), Sektorska analiza za 2026. (pristupljeno listopad 2026.)	Prihodi, zaposleni, prostor prijavitelja	Obuhvaćeni su samo prijavitelji na pozive ZKN-a
Uredba o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2024. i 2025. godinu (NN 32/24 i NN 70/25) (pristupljeno listopad 2026.)	Udio kulture i pojedinih aktivnosti u lutrijskim sredstvima	Propisuje samo postotke raspodjele; ne sadrži iznose ni podatke o izvršenju
Sindikalni kolektiv udruženih prekarnih radnica i aktivista, Rezultati istraživanja o uvjetima rada u udrugama (SKUPA, 2024.) (pristupljeno listopad 2026.)	Ugovori, radno vrijeme, plaće	Obuhvaćene su sve udruge, dok kultura čini oko desetinu uzorka
Savez udruga Klubtura i Mreža društveno-kulturnih centara, Analiza provedbe članka 14. Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi te prakse dodjele prostora za kulturne	Provedba čl. 14. i prakse dodjele prostora u gradovima	Obuhvaća gradove, ne općine i županije

Izvor	Što smo koristili	Ograničenje
djelatnosti u hrvatskim gradovima (2025.) i nastavak analize (2026., u pripremi)		
Strategija upravljanja nekretninama i pokretninama u vlasništvu RH 2026.–2035. (NN 81/2026); Državni ured za reviziju, Upravljanje i raspolaganje poslovnim prostorima (2026.) (pristupljeno listopad 2026.)	Prijenos poslovnih prostora na RH; upravljanje gradskim prostorima	Ne navode koliko su prostora gradovi izgubili
Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22), Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva (NN 43/96 i izmjene), Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01 i izmjene) (pristupljeno listopad 2026.)	Postojeći zakonski okvir sektora	Nema institucionalnog praćenja provedbe zakona
MKM, Javni poziv za dodjelu namjenskih sredstava umjetničkim strukovnim udrugama za isplatu jednokratne potpore umjetnicima (2021.) (pristupljeno listopad 2026.)	Broj i iznos jednokratnih potpora umjetnicima izvan sustava	Obuhvaća samo članove strukovnih udruga
Nacionalna razvojna strategija RH do 2030., Nacionalni plan razvoja kulture i medija 2023.–2027., Akcijski plan razvoja kulture i medija do 2027., Provedbeni program Ministarstva kulture i medija RH 2025.–2028. (pristupljeno listopad 2026.)	Polazišta i mjere javne politike	Nema izvješća o provedbi
Europska komisija, Kompas za kulturu u Europi (COM(2025) 785) (pristupljeno listopad 2026.)	Europski okvir kulturnih politika	Supsidijarnost
Savez udruga Klubtura, anketa „Neprofitni kulturni sektor 2026“ (svibanj 2026., N = 67)	Stavovi, uvjeti rada, izazovi i prioriteti	Samoodabir; polovica ispitanika je iz Zagreba

Pri čitanju podataka treba imati na umu nekoliko stvari. Brojke su zaokružene. Izvori se odnose na različite godine: financijska izvješća obuhvaćaju 2025., analize Ministarstva

2024., a sektorska anketa provedena je u svibnju 2026. Iznosi označeni kao procjena (npr. lutrijska sredstva po područjima) izračunati su iz postotaka u Uredbi, jer Uredba ne propisuje iznose. Veće organizacije vode dvojno, a manje jednostavno knjigovodstvo s manje podataka, pa se neki pokazatelji mogu izračunati samo za jednu skupinu. Iz dostupnih izvora ne mogu se utvrditi neke pojave: broj umjetnika i kulturnih radnika bez statusa, iznosi koje lokalna samouprava dodjeljuje kroz javne pozive te put lutrijskog novca od Uredbe do korisnika.

Obrada podataka, izračuni, tablice i grafikoni u ovom dokumentu i prilozima izrađeni su uz pomoć alata umjetne inteligencije (Claude, Anthropic). Postupke, klasifikaciju organizacija i rezultate pregledao je Savez udruga Klubtura, koji odgovara za sadržaj dokumenta. Izvorni podaci i postupci obrade navedeni su u prilozima, pa se svi izračuni mogu provjeriti.

Poglavlje 2 prikazuje stanje sektora prema registrima, financijskim izvješćima i analizama javnih tijela. Poglavlje 3 donosi perspektivu samog sektora iz ankete Saveza udruga Klubtura, poglavlje 4 analizira javne politike, a poglavlja 5 i 6 donose zaključke i preporuke koje iz toga proizlaze.

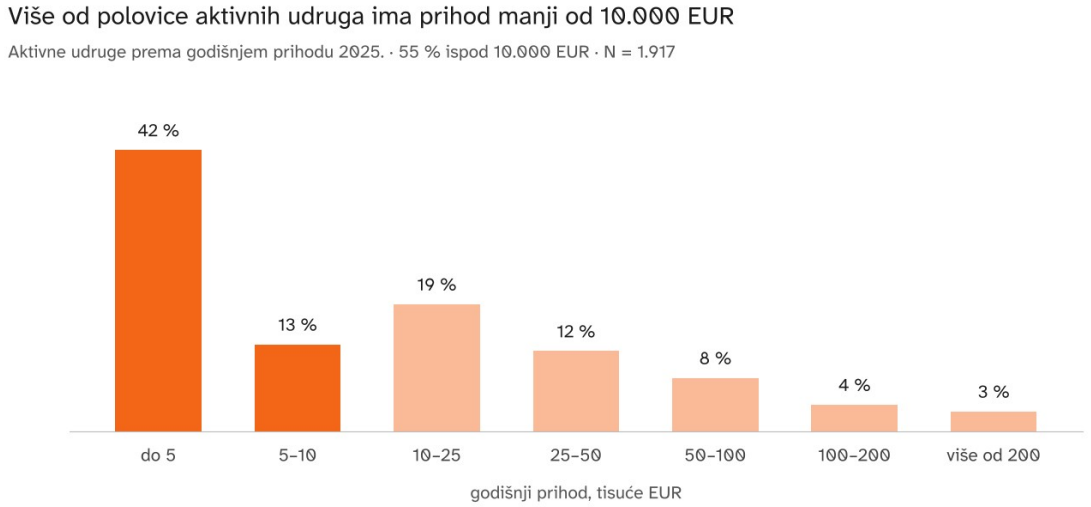
2. Stanje prema institucionalnim izvorima

Institucionalni podaci opisuju lanac uzroka i posljedica. Organizacije imaju male prihode koji realno jedva rastu, prihodi dolaze uglavnom iz javnih izvora, u malim i kratkoročnim iznosima, stoga organizacije gotovo nikoga ne zapošljavaju, a rad se oslanja na honorarce. Povrh toga, prostor za rad i prezentaciju rada je nesiguran i sve teže dostupan, a javni novac koncentriraniji je u Zagrebu od samih organizacija.

2.1. Godišnji prihodi sektora

Medijan godišnjeg prihoda aktivne udruge u području suvremenih kulturnih i umjetničkih praksi u 2025. godini bio je oko 7.700 EUR. Više od polovice udruga (55 %) imalo je manje od 10.000 EUR, a 85 % manje od 50.000 EUR. Samo 6 % udruga prelazi 100.000 EUR godišnjeg prihoda. Za usporedbu, godišnji bruto trošak jedne prosječne plaće u Zagrebu ZKN procjenjuje na oko 28.400 EUR.

RNO (2025.)	Udruge	Umjetničke organizacije
Aktivne (predale izvješće)	~1.900	~350
Medijan godišnjeg prihoda	~7.700 EUR	nije reprezentativan (v. ispod)
Prihod ispod 10.000 EUR	55 %	30 %
Prihod ispod 50.000 EUR	85 %	67 %
Udio 10 % najvećih u ukupnom prihodu	61 %	52 %
Ukupni prihod	~56 mil. EUR	~23 mil. EUR

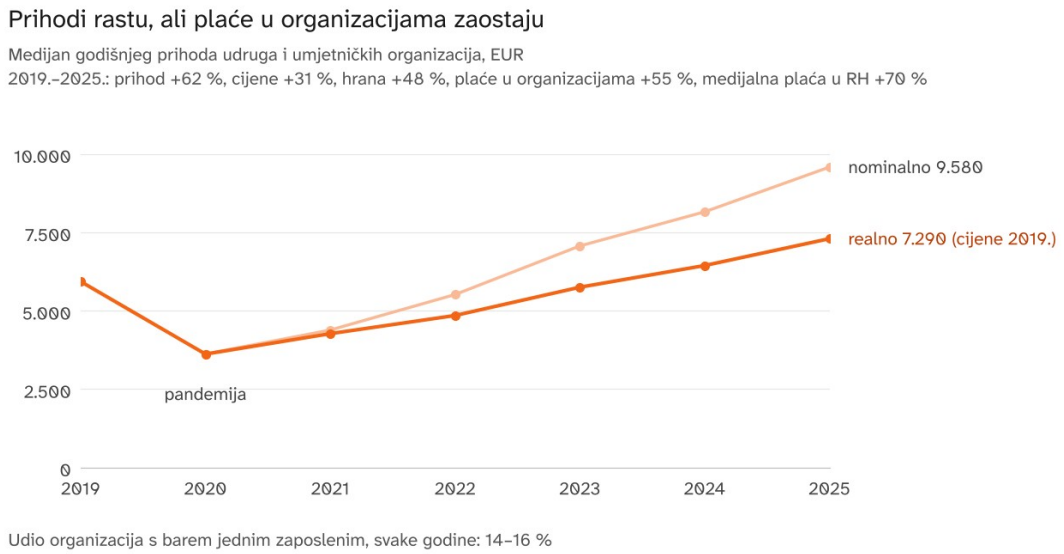

Izvor: RNO, financijska izvješća za 2025.; vlastita obrada. Obuhvaćene su samo organizacije koje su predale izvješće (udruge: oko 1.900; umjetničke organizacije: 356).

Četiri od deset aktivnih udruga imaju godišnji prihod manji od 5.000 EUR. Na drugom kraju je mala skupina većih organizacija. Desetina najvećih udruga ostvaruje oko 60 % ukupnog prihoda udruga. **Sektor tako ima malu jezgru stabilnijih organizacija i široku bazu onih koje rade od projekta do projekta.**

Medijan prihoda udruga i umjetničkih organizacija koje predaju izvješća u RNO porastao je s oko 5.900 EUR u 2019. na oko 9.600 EUR u 2025. godini (+62 %). Opći indeks potrošačkih cijena u istom je razdoblju porastao za oko 31 % (DZS), ali troškovi koji su ljudima najvažniji rasli su znatno brže: hrana za oko 48 %, a najamnine stanova za oko 40 % (Eurostat, HICP). Organizacije su plaće povećavale koliko su im rasli prihodi: rashodi za plaće po zaposlenom porasli su od 2019. za oko 55 % (RNO), a medijalna neto plaća u Hrvatskoj za oko 70 % (DZS), pa plaće u neprofitnim kulturnim organizacijama sve više zaostaju za ostatkom gospodarstva. Rast je pritom krenuo s vrlo niske razine: tipična organizacija i dalje raspolaže s manje od 10.000 EUR godišnje, što nije dovoljno ni za jednu godišnju plaću.

ZKN bilježi isto kod svojih prijavitelja: medijan je narastao s oko 32.000 EUR (2018.) na oko 46.000 EUR (2023.), ali taj rast „nije praćen rastom broja zaposlenih, već upravo suprotno“.

RNO, financijska izvješća 2019.–2025.; samo organizacije koje su predale izvješće (vidljiviji i aktivniji dio sektora); DZS, indeks potrošačkih cijena; vlastita obrada

Medijan prihoda umjetničkih organizacija koje su predale izvješće za 2025. iznosi oko 25.000 EUR, ali ta brojka zavarava iz dva razloga. Prvo, računaju se samo organizacije koje su predale izvješće. U registru MKM-a je 645 umjetničkih organizacija, a izvješće je predalo njih 356. Najmanje i neaktivne organizacije izvješće uglavnom ne predaju, pa medijan ispada viši od stvarnog. Kad bi se one uračunale s nulom, medijan bi bio oko 5.000 EUR. Ni to nije dobra mjera, jer dio njih stvarno ne radi. Drugo, među njima su i plesni ansambli, kazališne družine i gudački kvarteti s većim proračunima. Raspon je zato vrlo širok: gotovo trećina ima prihod manji od 10.000 EUR, a petina veći od 100.000 EUR, pa medijan sam po sebi malo govori.

2.2. Izvori prihoda

Donacije, pretežno iz proračuna, čine oko 61 % prihoda organizacija s dvojnim knjigovodstvom. Kod malih organizacija s jednostavnim knjigovodstvom lokalni proračuni donose oko 43 % prihoda, a državni tek oko 9 %. Lokalna samouprava je za većinu malih organizacija važnija od Ministarstva, ali sektoru ide manje od 5 % lokalnog novca za kulturu. Ostatak odlazi gradskim ustanovama, investicijama i drugim korisnicima (v. 4.3).

Ministarstvo kulture i medija putem Poziva za predlaganje javnih potreba u kulturi RH financira programe javnih ustanova, jedinica lokalne samouprave, organizacija civilnoga društva, trgovačkih društava i pojedinaca. Prema MKM-ovim sektorskim analizama, organizacijama civilnoga društva svake se godine kroz Poziv financira oko dvije tisuće programa. Iznosi su pritom mali i znatno se mijenjaju iz godine u godinu.

Godina	Broj ugovorenih programa	Ukupni iznos	Prosjek po programu
2023.	2.257	≈ 16,0 mil. EUR	≈ 7.100 EUR
2024.	1.844	≈ 8,3 mil. EUR	≈ 4.500 EUR
2025.	1.955	≈ 10,3 mil. EUR	≈ 5.300 EUR

Izvor: MKM, sektorske analize za 2024., 2025. i 2026.

Između 2023. i 2024. ukupni iznos pao je gotovo napola, s oko 16 na oko 8,3 milijuna EUR, a prosječna potpora s oko 7.100 na oko 4.500 EUR. U 2025. iznos se djelomično oporavio, ali je i dalje oko trećinu niži nego 2023. godine. MKM-ove analize ne objašnjavaju taj pad.

U četiri područja Poziva (dramska i plesna, glazbena i glazbeno-scenska umjetnost, interdisciplinarne prakse i vizualne umjetnosti) u 2024. i 2025. udruge i umjetničke organizacije provodile su gotovo dvije trećine programa koje Ministarstvo financira. Po programu prosječno im je odobreno manje nego javnim ustanovama (oko 4.400 prema 5.600 EUR u 2024. i oko 4.700 prema 6.600 EUR u 2025.). Ustanovama osnivači iz drugih izvora pokrivaju plaće, osnovni program, prostor i režije, pa im potpora iz Poziva služi za dodatni program. Udruge i umjetničke organizacije iz istih, manjih iznosa moraju pokriti i ljude i prostor, pa je stvarna razlika u onome što ostaje za sam program veća. S druge strane, iz javnih se podataka ne vidi koliko su organizacije tim novcem proizvele događanja i za koliku publiku: Ministarstvo te podatke prikuplja kroz izvješća o provedbi programa, ali ih ne objavljuje.

Područje	Broj potpora 2024. / 2025.	Prosječna potpora 2024. / 2025.
Interdisciplinarne i nove prakse	257 / 295	2.550 / 2.660 EUR
Vizualne umjetnosti	136 / 127	4.150 / 4.630 EUR
Dramska i plesna umjetnost	413 / 455	4.750 / 5.420 EUR
Glazbena i glazbeno-scenska umjetnost	318 / 326	4.170 / 4.500 EUR

Izvor: MKM, popisi odobrenih programa Poziva za predlaganje javnih potreba u kulturi RH za 2024. i 2025.; vlastita obrada (Prilog 4). Obuhvaćene su udruge, umjetničke organizacije i pojedinci.

Dio tog jaza pokriva Zaklada „Kultura nova“, čija je potpora namijenjena upravo organizacijskom razvoju za koji je povećala ulaganja s indikativnih 1,45 milijuna EUR za oko 100 organizacija u 2023. na 2,4 milijuna EUR za 169 organizacija u 2025. Više od polovice tih sredstava isplaćuje se za plaće, a prema ZKN-u, ni najviši iznos koji organizacija može tražiti ne pokriva jednu godišnju bruto plaću.

Od 180 organizacija koje je Zaklada financirala za 2025., njih 72 % podržano je i kroz Poziv Ministarstva. Među umjetničkim organizacijama podržane su 52 od 61 (Prilog 4). Ministarstvo je tim organizacijama u 2025. za sve njihove programe odobrilo medijalno 8.000 EUR, a Zaklada 12.600 EUR. Zaklada istim organizacijama nadoknađuje ono što im potpora Ministarstva ne pokriva, no to ne može činiti u većoj mjeri zbog ograničenih sredstava. Zaklada više od 95 % svog proračuna ostvaruje na temelju godišnje Uredbe o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću.

I za pozive koje Ministarstvo raspisuje za neprofitne organizacije u kulturi ključan je lutrijski novac. Sredstva koja je Ministarstvo u 2024. i 2025. isplatilo udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima u području interdisciplinarnih praksi u cijelosti su lutrijska, u vizualnim umjetnostima čine 85–90 %, a u izvedbenim umjetnostima 60–70 %. Tako velik udio, koji nije osiguran u općem dijelu državnog proračuna, dodatni je izvor nestabilnosti jer se postoci i iznosi mijenjaju svake godine.

Ministarstva i druga tijela državne uprave svake godine izrađuju sektorske analize za utvrđivanje prioritetnih područja financiranja programa i projekata organizacija civilnoga društva, u kojima navode koje će javne pozive raspisati i s kojim iznosima. U stvarnosti Ministarstvo kulture i medija o pozivima odlučuje prije nego što se zna koliko je lutrijskog novca za njih na raspolaganju. U rujnu raspisuje Javni poziv za predlaganje javnih potreba u kulturi RH za sljedeću godinu. Odluke o dodjeli sredstava objavljuje krajem prosinca, a Uredba za tu godinu donosi se mjesecima poslije (u ožujku 2024., odnosno travnju 2025.).

Kulturi je Uredbom za 2024. dodijeljeno 14,45 %, a za 2025. godinu 13,48 % lutrijskih sredstava, što je procijenjeno na oko 20 odnosno 21 milijun EUR godišnje. Oko 80 % tog iznosa raspoređuje se kroz Ministarstvo kulture i medija, uključujući Zakladu „Kultura nova“, kojoj ide oko 18 % ukupnog iznosa.

Pratili smo tri područja: interdisciplinarne prakse, vizualne umjetnosti te izvedbene umjetnosti (dramsku, plesnu, glazbenu i glazbeno-scensku). Nameće se nekoliko zaključaka. Ministarstvo planira više nego što dodijeli, što se vidi iz usporedbe sektorskih analiza i odluka o financiranju. Lutrijski novac uglavnom se potroši, što se vidi iz izvršenja državnog proračuna. No proračun pokazuje koliko je lutrijskog novca potrošeno, ali ne i kome je otišao. Popisi odobrenih programa pokazuju kome su sredstva odobrena, ali ne i je li to bio lutrijski novac. Nijedan objavljeni dokument te dvije stvari ne povezuje. U interdisciplinarnim praksama, koje se prema objavljenim dokumentima financiraju samo kroz Poziv, to se vidi najjasnije: u 2024. iz lutrije je isplaćeno oko 1 milijun EUR, a svim korisnicima zajedno odobreno je 0,74 milijuna. Za oko četvrt milijuna eura iz objavljenih dokumenata ne vidi se za koje je programe isplaćeno.

	2024.	2025.
Interdisciplinarne i nove umjetničke i kulturne prakse		
1. Iznos predviđen za Poziv u sektorskoj analizi Ministarstva, svi korisnici (mil. EUR)	1,3	1,6
2. Iznos koji Ministarstvo odobrava u Pozivu, prosinac prethodne godine (mil. EUR)	0,74	0,98
– od toga udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima	88 %	80 %
3. Lutrijski dio koji Vlada odredi Uredbom, ožujak/travanj; naša procjena (mil. EUR)	1,3	1,4
4. Lutrijski novac stvarno potrošen, izvršenje državnog proračuna (mil. EUR)	1,00	1,23
5. Udio lutrije u sredstvima koja je Ministarstvo isplatilo udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima, izvršenje državnog proračuna	100 %	100 %
Vizualne umjetnosti		
1. Iznos predviđen za Poziv u sektorskoj analizi Ministarstva, svi korisnici (mil. EUR)	1,5	1,9
2. Iznos koji Ministarstvo odobrava u Pozivu, prosinac prethodne godine (mil. EUR)	0,84	0,92
– od toga udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima	67 %	64 %
3. Lutrijski dio koji Vlada odredi Uredbom, ožujak/travanj; naša procjena (mil. EUR)	1,3	1,4
4. Lutrijski novac stvarno potrošen, izvršenje državnog proračuna (mil. EUR)	1,31	1,14
5. Udio lutrije u sredstvima koja je Ministarstvo isplatilo udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima, izvršenje državnog proračuna	90 %	84 %
Izvedbene umjetnosti (dramska, plesna, glazbena i glazbeno-scenska)		
1. Iznos predviđen za Poziv u sektorskoj analizi Ministarstva, svi korisnici (mil. EUR)	7,0	8,9
2. Iznos koji Ministarstvo odobrava u Pozivu, prosinac prethodne godine (mil. EUR)	5,22	6,28
– od toga udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima	63 %	63 %
3. Lutrijski dio koji Vlada odredi Uredbom, ožujak/travanj; naša procjena (mil. EUR)	3,3	3,5
4. Lutrijski novac stvarno potrošen, izvršenje državnog proračuna (mil. EUR)	3,25	3,29
5. Udio lutrije u sredstvima koja je Ministarstvo isplatilo udrugama, umjetničkim organizacijama i pojedincima, izvršenje državnog proračuna	71 %	60 %

Iznos za 2025. u retku 4 uključuje i dio koji krajem godine još nije bio isplaćen. Izvori: MKM, sektorske analize za 2024. i 2025.; MKM, odluke i popisi odobrenih programa Poziva za javne potrebe u kulturi RH za 2024. i 2025.; Uredbe o raspodjeli prihoda od igara na sreću (NN 32/24, 70/25); Godišnji izvještaji o izvršenju državnog proračuna za 2024. (NN 99/25) i 2025. (NN 73/26); vlastita obrada (Prilog 4).

Kod lutrijskih sredstava važna je i uloga Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. U njegovoj je nadležnosti izrada i objava godišnjih izvješća o financiranju organizacija civilnoga društva iz javnih izvora, koja pokazuju kako se troši novac koji država izdvaja za njihove programe i projekte, te prikupljanje mjesečnih izvještaja ministarstava o provedbi ugovora financiranih iz prihoda od igara na sreću i vođenje Evidencije o utrošku tih sredstava. Posljednje godišnje izvješće objavljeno je za 2021. godinu, a izvještaj o utrošku lutrijskih sredstava nije dostupan javnosti. Uz to, svako tijelo koje raspoređuje lutrijski novac do 31. ožujka Ministarstvu financija dostavlja izvještaj o utrošku. Ni ti izvještaji nisu javni.

Prihodi udruga povezani s EU projektima u 2025. iznosili su tek oko 1,4 milijuna EUR, odnosno oko 2,5 % njihova ukupnog prihoda. Dio čine proračunske donacije za provedbu EU projekata, a izravno od institucija EU-a stiže oko 0,7 milijuna EUR. Takve prihode ima 69 od oko 1.900 udruga, a polovicu ukupnog iznosa ostvaruje samo njih sedam. Prihodi koje umjetničke organizacije ostvaruju od EU projekata zanemarivi su: oko 0,14 milijuna EUR, manje od 1 % prihoda.

Javni novac pritom je koncentriraniji u Zagrebu od samih organizacija. Zagreb je sjedište 30 % aktivnih udruga, ali one ostvaruju 52 % ukupnog prihoda svih udruga i ostvaruju 63 % donacija iz državnog i 42 % donacija iz lokalnih proračuna. Udruga sa sjedištem u Zagrebu u prosjeku ostvaruje oko 10.700 EUR iz državnog proračuna, a udruga izvan Zagreba oko 2.600 EUR, četiri puta manje. Kod umjetničkih organizacija koncentracija je još izraženija: 66 % ih je u Zagrebu, a ostvaruju 81 % državnog novca.

Uzrok nije nužno samo u raspodjeli. Grad Zagreb ima daleko najveći lokalni proračun za kulturu, a zagrebačke organizacije u prosjeku su veće i razvijenije te se češće prijavljuju na nacionalne pozive. ZKN tako podržava zagrebačke organizacije otprilike u istom omjeru u kojem mu se one prijavljuju, a organizacije izvan Zagreba prijavljuju se rjeđe. Iz dostupnih podataka ne može se razlučiti koliko je neravnomjernost posljedica načina raspodjele, a koliko razlika u kapacitetima organizacija.

2.3. Zaposlenost i drugi honorari

Eurostat prikazuje rad u kulturi u Hrvatskoj sigurnijim od europskog prosjeka[1]. Razlog tomu je u metodologiji, a ne u stvarnim uvjetima rada: Anketa o radnoj snazi (DZS) bilježi samo glavni

1 Oko 95 % zaposlenih u kulturi radi puno radno vrijeme (EU: 77 %), 92 % zaposlenika ima stalni ugovor (EU: 84 %), a samo 2 % ima više od jednog posla (EU: 7 %); u kulturi u Hrvatskoj radi oko 68.500 osoba, što je 4,0 % ukupne zaposlenosti (EU: 4,3 %).

posao i obuhvaća javne ustanove i medije, gdje prevladavaju stalni ugovori. Honorarni rad, sporedni angažmani i rad uz drugi posao, koji su u neprofitnom sektoru pravilo, u njoj se ne vide.

Prema Eurostatu, 4,0 % ukupne zaposlenosti u Hrvatskoj čine zaposleni u kulturi (68.500 osoba), no ta brojka uključuje javne ustanove, medije, nakladništvo i privatni sektor. Neprofitni dio slike mnogo je manji: organizacije koje predaju izvješća u RNO iskazuju tek oko 700 zaposlenih u 2025. godini. Isti red veličine pokazuju i drugi izvori: prijavitelji na pozive ZKN-a iskazali su za 2023. oko 360 zaposlenih, a prema istraživanju SKUPA udruge iz područja kulture i umjetnosti imale su u 2022. oko 1.000 zaposlenih.

Od aktivnih udruga i umjetničkih organizacija oko 15 % ima barem jednu zaposlenu osobu, i taj se udio nije promijenio od 2016. godine, iako je broj aktivnih organizacija u istom razdoblju porastao s oko 1.600 na oko 2.300. Čak 85 % nema nijednog zaposlenog.

Umjetnička organizacija je pravni oblik namijenjen upravo umjetnicima koji zajedno stvaraju i izvode, ali zaposlenoga ima tek svaka šesta. U približno 350 aktivnih umjetničkih organizacija zaposleno je oko 100 ljudi. Umjetnici dakle rade kroz vlastite organizacije, ali u njima najčešće nemaju radni odnos, nego rade honorarno ili uz drugi posao.

ZKN bilježi sličnu sliku i među svojim prijaviteljima, iako je riječ o razvijenijem dijelu sektora: 44 % prijavitelja na Program podrške 2024. nema nijednog zaposlenog, a 40 % ima od jedne do tri zaposlene osobe; prosječan broj zaposlenih pao je s oko 2,0 (2021.) na oko 1,5 (2023.); samo 39 % zaposlenih radi na neodređeno i puno radno vrijeme. Trećina organizacija obuhvaćenih fokus grupama ZKN-a izgubila je u posljednjih pet godina ključne ljude zbog odlaska u profitni sektor ili inozemstvo. Prijavitelji ZKN-a godišnje angažiraju oko 3.700 vanjskih suradnika, u prosjeku 15 po organizaciji, naspram jedne do dvije zaposlene osobe.

Istraživanje SKUPA (2024.) pokazuje da u kulturnim udrugama zaposlenost ne znači sigurnost: 22,5 % zaposlenih radi na nepuno radno vrijeme (prosjek u udrugama 15 %, u Hrvatskoj 5–8 %); barem jednom mjesečno 74 % radi subotom, 44 % nedjeljom, a 31 % noću; četvrtina je radila na bolovanju, a gotovo polovica na godišnjem odmoru. Plaće u kulturi su, uz one u socijalnoj djelatnosti, najniže među udrugama, iako su zaposleni pretežno visokoobrazovani i nisu na početku karijere. Istraživanje opisuje uvjete rada onih koji u sektoru imaju posao; prema RNO-u zaposlene ima oko 15 % organizacija.

Nijedan izvor ne bilježi koliko ljudi u sektoru radi na temelju autorskih ugovora ili ugovora o djelu, koliko ih je angažirano putem sporednih angažmana te koliko ih radi uz drugi posao. Samostalni umjetnici vidljivi su samo ako imaju priznat status pri HZSU-u. Freelanceri, prevoditelji, producenti i kulturni radnici bez tog statusa ne pojavljuju se ni u jednom javnom izvoru. Taj je rad nevidljiv.

2.4. Prostor za rad

Prostor je nesiguran i sve teže dostupan. Prema ZKN-u, udio prijavitelja koji uopće imaju prostor za rad pao je s 88 % (2019.) na 78 % (2024.). Od onih s prostorom, samo 21 % ima vlastiti, 32

% unajmljuje od privatnika, a 36 % koristi prostor grada, županije ili države. Udio javnog prostora pao je s 44 % na 36 %. Prostorom otvorenim za javnost upravlja 29 % prijavitelja. Provedbeni program Ministarstva pritom navodi da javna tijela nisu dužna osigurati prostor organizacijama izvaninstitucionalne kulture, pa ga one pronalaze same, u privatnom najmu ili korištenjem javne infrastrukture.

Odredbe o dodjeli prostora za kulturu iz Zakona o kulturnim vijećima donesenog 2022. godine sporo se provode ili se uopće ne provode. Država do danas nije donijela uredbu o dodjeli prostora u svom vlasništvu. Analiza provedbe članka 14. Zakona te prakse dodjele prostora za kulturne djelatnosti u hrvatskim gradovima (2025.) utvrdila je da je opći akt donijelo 4 od 5 većih gradova (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek, dok Dubrovnik nije) te da su temeljem njih raspisana tek 2 javna poziva. Nastavak analize (2026., u pripremi) utvrdio je da je manje od 5 % JLS-a donijelo opće akte o dodjeli prostora u svom vlasništvu. Dio gradova i dalje koristi pozive po načelu najviše ponude, koji ne vrednuju kulturnu i društvenu vrijednost programa, nema potpun i pouzdan registar svoje imovine, a javni popisi prostora rijetko navode namjenu ili ciljane korisnike.

Veliki izazov u dodjeli prostora kontinuirani je proces njihova povrata privatnim vlasnicima ili državi. Kako u Analizi (2025.) ističe zaposlenica jednog gradskog odjela za imovinu: „Puno je povrata, pogotovo prema državi. U zadnjih godinu dana 200 prostora smo morali vratiti državi, svaki drugi-treći dan neki prostor izgubimo iz fonda prostora.“ Strategija upravljanja nekretninama i pokretninama u vlasništvu Republike Hrvatske 2026.–2035. (NN 81/2026) potvrđuje taj mehanizam. Za poslovne prostore „pred nadležnim sudovima u tijeku je veliki broj postupaka povezivanja zemljišnih knjiga i knjiga položenih ugovora“, a time je Republika Hrvatska „postala zemljišnoknjižni vlasnik velikog broja nekretnina“ iz bivšeg društvenog vlasništva. Država je u svibnju 2025. kao svoje vodila 6.857 poslovnih prostora, a točan broj nekretnina u njezinu vlasništvu „još uvijek nije utvrđen“.

Državni ured za reviziju u reviziji „Upravljanje i raspolaganje poslovnim prostorima“ (ožujak 2026., 23 grada) preporučuje gradovima da u izvještavanju prate upis vlasništva nad poslovnim prostorima u zemljišne knjige. Koliko su prostora gradovi pritom izgubili, revizija ne navodi, a ni drugi javni izvori to ne bilježe.

3. Stanje iz perspektive sektora: anketa 2026.

Anketu je proveo Savez udruga Klubtura u svibnju 2026. godine i ona bilježi ono što institucionalni izvori ne mjere: kako ljudi doživljavaju svoj rad, što ih iscrpljuje i što traže.

„Dugoročna neodrživost projektnog modela rada koji iscrpljuje ljude i organizacije, uz istovremeni nedostatak stabilne community infrastrukture, shared kapaciteta i razvojnih mehanizama za nezavisni kulturni sektor.“ (citat iz ankete, udruga iz Istarske županije)

„*Nesigurno radno mjesto, pitanje održivosti istog, prevelik pritisak na jednu poziciju i prevelika odgovornost. Nemogućnost delegiranja radi ograničenih financijskih sredstava, nesiguran prostor za rad, pitanje napredovanja.*“ (citat iz ankete, udruga iz Splitsko-dalmatinske županije)

„*Loš tretman (...), loša struktura i organizacija sektora, nepovoljni autorski ugovori, imbalans moći unutar sektora, podilaženje financijerima u privatnom sektoru, zanemarivanje kvalitete i kronična nekompetencija upravljačkog kadra.*“ (citat iz ankete, umjetnik_ca iz Grada Zagreba)

3.1. Tko je sudjelovao

Anketu je ispunilo 67 aktera: 46 organizacija (28 udruga, 8 mreža, saveza i platformi, 7 umjetničkih organizacija i 3 strukovne udruge) te 21 pojedinac (umjetnici i freelanceri). Polovica ispitanika djeluje u Zagrebu (51 %), a slijede Split i Pula (po 9 %) te Rijeka (8 %). Ostalih 15 ispitanika raspoređeno je u drugim sredinama: Benkovac, Bjelovar, Čakovec, Dubrovnik, Duga Resa, Karlovac, Klanjec, Koprivnica, Kršan, Otočac, Poreč, Sinj, Tkon i Zadar.

Čak 64 % organizacija osnovano je prije 2010., a samo jedna nakon 2020. godine.

Najviše organizacija djeluje u interdisciplinarnim praksama (74 %), izvedbenim umjetnostima (41 %) i vizualnim umjetnostima (35 %), a pojedinci najčešće u audiovizualnoj djelatnosti (48 %). Organizacije su višenamjenske: 80 % organizira događanja, 70 % provodi edukacije, a 41 % se bavi zagovaranjem. Pojedinci su usmjereniji na produkciju (62 %) i istraživanje, a šestero ih se izjasnilo kao prevoditelji.

Intenzitet rada je visok. Više od trećine ispitanika (36 %) provodi više od 10 programa ili projekata godišnje, a još 21 % šest do deset.

Sektor se primarno oslanja na sebe: 79 % surađuje s drugim organizacijama nezavisne kulture, a 69 % s javnim kulturnim institucijama. Gotovo sve organizacije (96 %) surađuju unutar nezavisne scene, dok pojedinci znatno češće rade s privatnim sektorom (43 % prema 2 %). Lokalnu samoupravu kao suradnika navodi tek 21 % ispitanika, iako je ona drugi najvažniji izvor financiranja.

Ispitanici nisu reprezentativni za cijeli sektor, nego predstavljaju njegov razvijeniji dio. U usporedbi s organizacijama koje predaju izvješća u RNO, znatno su češće iz Zagreba (51 % prema 35 %) i češće su osnovane prije 2010. (64 % prema 39 %), a sedam puta češće imaju godišnji prihod veći od 200.000 EUR. Gotovo svi ostvaruju lokalna i državna sredstva, dok među organizacijama u RNO-u lokalna sredstva ostvaruje nešto više od polovice, a državna svaka četvrta organizacija.

Nalaze ankete zato treba čitati kao iskustvo bolje pozicioniranog dijela sektora: kod ostalih su uvjeti vjerojatno još lošiji.

3.2. Financiranje

Sektor ovisi o javnom novcu i o dva-tri financijera. Ministarstvo kulture i medija financira 80 % ispitanika, lokalna samouprava 78 % (98 % organizacija), a ZKN 59 % (78 % organizacija). Za više od polovice ispitanika nacionalna sredstva čine barem polovicu prihoda.

Izvor financiranja	Organizacije	Pojedinci
Ministarstvo kulture i medija	85 %	67 %
Lokalna i regionalna samouprava	98 %	28 %
Zaklada „Kultura nova“	78 %	11 %
Vlastiti prihodi	63 %	50 %
EU fondovi	54 %	11 %
Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva	37 %	0 %
Privatne donacije i sponzorstva	26 %	6 %

Višegodišnje financiranje ima čak 59 % organizacija (donatori: Zaklada „Kultura nova“, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Grad Zagreb, Grad Pula).

Godišnji proračuni su mali. Čak 41 % organizacija raspolaže s 10.000–50.000 EUR godišnje, 34 % s 50.000–200.000 EUR, a 25 % s više od 200.000 EUR.

3.3. Ljudi i primanja

Organizacije imaju medijan od 1,5 stalno zaposlenih, a 24 % nema nijednog zaposlenog. Ti isti timovi godišnje angažiraju oko 15 honorarnih suradnika i 5 volontera. U 29 % organizacija većinu posla obavljaju honorarni suradnici, a ne zaposleni.

Medijan neto plaće zaposlenih je oko 1.100–1.150 EUR, uz raspon od 486 do 2.100 EUR. To je za više od petine manje od prosječne neto plaće u Hrvatskoj u 2025. (1.449 EUR) i ispod hrvatskog medijana (oko 1.280 EUR u prosincu 2025.). Većina zaposlenih nema dodatke na plaću, osim ponekad naknade za prijevoz ili prehranu. Pojedinci izvan radnog odnosa navode medijan mjesečnih primanja od 1.000 EUR, ali uz velike oscilacije (od 100 do 2.000 EUR).

3.4. Uvjeti rada

Uvjeti rada ključni su problem sektora: 75 % ispitanika ocjenjuje ih s 1 ili 2 na skali od 1 do 5, a prosječna ocjena je 1,9.

Negativna praksa	Organizacije	Pojedinci
Neodrživi modeli rada koji iscrpljuju ljude i resurse	91 %	57 %
Nepoštena, zakašnjela ili neplaćena naknada	48 %	86 %
Fragmentacija i nedostatak solidarnosti	61 %	38 %
Nepošteni ili nejasni ugovori, kratkoročni aranžmani	30 %	52 %
Politički pritisak, erozija autonomije, autocenzura	50 %	5 %
Slaba zaštita intelektualnog vlasništva	11 %	52 %
Štetna primjena digitalnih tehnologija	7 %	52 %

Organizacije i pojedinci prekarnost doživljavaju različito. Organizacije govore o sustavnom iscrpljivanju i pritisku na autonomiju. Pojedinci govore o izravnoj izloženosti: neplaćenom radu, lošim ugovorima, autorskim pravima i tehnologiji.

Najviše ispitanika traži više javnog financiranja (73 %), bolju socijalnu zaštitu (64 %) i jače kolektivno pregovaranje (57 %). Među organizacijama prevladava zahtjev za povećanjem financiranja (87 %), dok pojedinci najčešće ističu potrebu za socijalnom zaštitom (81 %), zaštitom intelektualnog vlasništva (62 %) i pravednijim ugovorima (57 %).

Samo 26 % ispitanika ima trajno osiguran prostor za rad. Za 38 % prostor je privremen, a 34 % ga uopće nema. Polovica organizacija koristi prostor na temelju ugovora koji se moraju obnavljati.

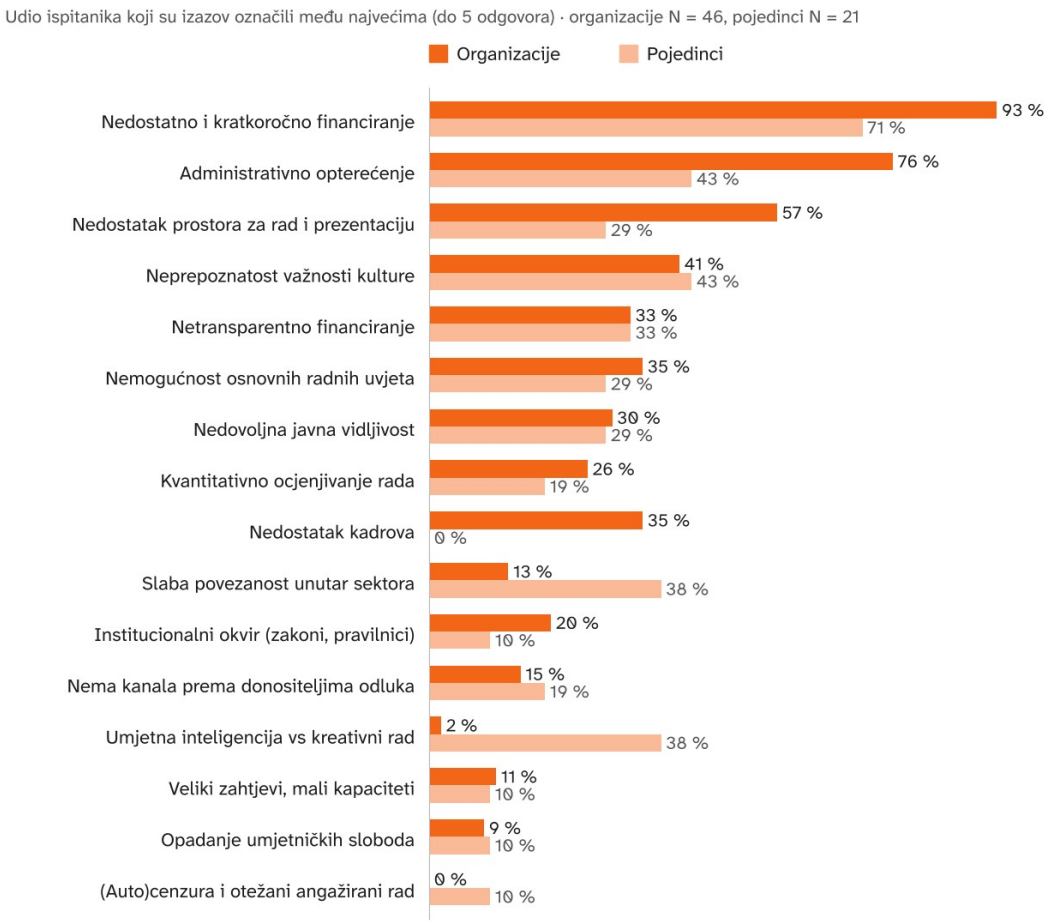
Najveća prijetnja slobodi rada su ekonomska ograničenja (88 %). Slijede institucionalna ograničenja od strane financijera, poslodavaca ili vlasti (63 %) i politički pritisak ili cenzura (43 %). Politički pritisak dvostruko češće navode organizacije (52 %) nego pojedinci (24 %). Autocenzura je široko prisutna: samo 34 % ispitanika kaže da se ne autocenzurira. Najčešći oblik je prilagođavanje projekata kriterijima financiranja (62 %). Svaka peta osoba izbjegava određene teme ili suradnje, a 40 % organizacija izbjegava javno kritizirati institucije, financijere ili vlast.

Umjetna inteligencija je već dio svakodnevnog rada za tri četvrtine ispitanika, no njihova su iskustva podijeljena. Pozitivno je vidi 40 % ispitanika, negativno 24 %, a ambivalentno 9 %. Pojedinci su znatno kritičniji: 43 % njih AI doživljava negativno. Prevoditelji opisuju kako naručitelji koriste AI kao izgovor za niže honorare, iako posao i dalje zahtijeva istu stručnu doradu.

3.5. Najveći izazovi

Nedostatno i kratkoročno financiranje je izazov broj jedan: označilo ga je 87 % ispitanika i 93 % organizacija. Slijede administrativno opterećenje (66 %) i nedostatak prostora (48 %). Drugu

skupinu izazova čini položaj sektora u društvu: neprepoznatost važnosti kulture (42 %), netransparentno financiranje (33 %) i slaba vidljivost (30 %).

Anketa sektora 2026., pitanje 2.1; svih 16 ponuđenih izazova; organizacije N = 46, pojedinci N = 21

Izazovi se grupiraju u tri razine. Prvu čine financiranje, administracija i prostor, dakle osnovni materijalni uvjeti rada. Drugu čini položaj sektora u društvu: neprepoznatost važnosti kulture (42 %), slaba javna vidljivost (30 %) i netransparentno financiranje (33 %). Treću čine unutarnji kapaciteti poput nedostatka kadrova i slabe povezanosti.

Organizacije češće ističu administraciju (76 %), prostor (57 %) i nedostatak kadrova (35 %). Pojedinci češće ističu slabu povezanost unutar sektora (38 %) i sukob umjetne inteligencije i kreativnog rada (38 %). Opadanje umjetničkih sloboda kao sektorski izazov navodi tek 9 % ispitanika, iako je autocenzura (potpoglavlje 3.4.) široko prisutna. To upućuje da se pritisak doživljava prvenstveno kao ekonomski, a ne kao izravna cenzura.

U otvorenim odgovorima o najvećem pojedinačnom problemu ponavlja se ista slika: nesigurno financiranje (48 %), prekarnost i niski honorari (36 %) te preopterećenost malog broja ljudi koji rade sve istodobno (21 %).

3.6. Što sektor traži

Ispitanicima je ponuđeno pet prioritetnih područja (Decentralizacija i dostupnost kulture; Dostojanstveni radni uvjeti i profesionalni standardi; Stabilan i pravedan sustav financiranja; Participativno i transparentno upravljanje; Strateški razvoj, podaci i otpornost sektora) i 25 pratećih mjera. Ispitanici podržavaju gotovo sve ponuđene mjere, pa je važnije koje su na vrhu. Najviše su ocijenjene:

1. zajamčene minimalne naknade (*fair pay*) u javno financiranim projektima (4,68 od 5);
2. javno obrazlaganje odluka koje odstupaju od prijedloga stručnih vijeća (4,61);
3. višegodišnje financiranje u jedinicama lokalne samouprave (4,61);
4. višegodišnji programi u pozivu za javne potrebe u kulturi RH (4,59);
5. kultura kao čimbenik demokracije, otpornosti i sigurnosti (4,57);
6. propis o dodjeli prostora u vlasništvu RH za kulturu (4,50).

Od prioritetnih područja, organizacijama je najvažnija Decentralizacija i dostupnost kulture, a pojedincima Dostojanstveni radni uvjeti i profesionalni standardi. Vrh liste izravno odgovara detektiranim izazovima. *Fair pay* odgovara na prekarnost i neplaćeni rad, višegodišnje financiranje na nesigurnost podrški, donošenje uredbe o prostorima za kulturu na nacionalnoj razini na nedostatak prostora, a uvođenje obveze javnog obrazlaganja odluka odgovara na netransparentnost financiranja.

Niže su ocijenjeni fond za zelenu tranziciju kulture (3,69), diverzifikacija kulturnih vijeća u JLRS (3,92), nacionalno sufinanciranje EU projekata (3,94) te nacionalna strategija za AI u kulturi i standardizirano prikupljanje podataka (obje 3,95). Ni te mjere nisu odbačene, jer ih dvije trećine ispitanika i dalje ocjenjuje s 4 ili 5.

Ispitanici su u otvorenim komentarima dodali nekoliko prioriteta koji ukazuju na druga, u anketi nespomenuta područja koja utječu na uvjete rada u području kulture.

„Omogućiti podršku produkciji organizacijama koje ne žele ovisiti o EU projektima“ (umjetnička organizacija, Primorsko-goranska županija)

„Sudjelovanje civilnog društva u donošenju javnih politika ili samo u zagovaranju prepoznati kao rad u kulturi“ (udruga, Splitsko-dalmatinska županija)

„Osigurati dodatne resurse za sve dimenzije participacije u predloženim mjerama“ (umjetnička organizacija, Grad Zagreb)

„Trebamo novi model (samo)zapošljavanja umjetnika“ (umjetnik_ca, Grad Zagreb)

„Sastavi stručnih povjerenstava ne korespondiraju sa sve složenijom situacijom u proizvodnji kulture i umjetnosti“ (umjetnička organizacija, Grad Zagreb)

„Podizanje važnosti kulture i umjetnosti u sustavu obrazovanja“ (umjetnička organizacija, Bjelovarsko-bilogorska županija)

„Reforma i pojednostavljenje administrativnih procesa“ (udruga, Primorsko-goranska županija)

3.7. Zaključci ankete

Anketa pokazuje sektor koji ima iskustvo, programe i mreže, ali nema stabilne materijalne uvjete da ih održi. Problemi i prioriteti međusobno su vrlo usklađeni.

1. **Radni uvjeti su neodrživi.** Tri četvrtine ispitanika radne uvjete ocjenjuje lošima, a organizacije rade s medijanom od 1,5 zaposlenih, čija je neto plaća za više od petine niža od hrvatskog prosjeka. *Fair pay* ima najveću podršku od svih mjera, a visoku podršku ima i povezivanje javnih sredstava s poštivanjem radnih standarda.
2. **Financiranje je središnje pitanje.** Nedostatno i kratkoročno financiranje je najveći izazov (87 %) i najčešći odgovor u otvorenim pitanjima. Zato je višegodišnje financiranje na nacionalnoj i lokalnoj razini prepoznato kao prioritet.
3. **Nedostatak prostora za rad drugi je ključni materijalni problem.** Samo 26 % ispitanika ima trajan prostor. Uredba o dodjeli prostora u vlasništvu RH i ulaganje u lokalne kulturne prostore visoko su na listi prioriteta.
4. **Transparentnost odlučivanja je ključna za povjerenje.** Javno obrazlaganje odluka koje odstupaju od prijedloga stručnih vijeća druga je najpodržanija mjera. Sektor ne traži samo više novca, nego i predvidljiva i obrazložena pravila raspodjele.
5. **Samostalni umjetnici i freelanceri trebaju zasebne mjere.** Umjetnici i freelanceri ne navode samo manjak sredstava, nego i neplaćeni rad, loše ugovore, autorska prava i pritisak AI-ja na cijene rada. Za njih su najvažniji socijalna zaštita, reforma statusa samostalnih umjetnika i strukovni cjenici.
6. **Autocenzura je prvenstveno ekonomska.** 62 % ispitanika prilagođava projekte kriterijima financiranja, a 40 % organizacija izbjegava javnu kritiku institucija. Stabilnije i transparentnije financiranje ujedno je i zaštita slobode umjetničkog rada.

4. Javne politike prema sektoru

Javne politike prepoznaju probleme sektora, ali ih ne mjere i ne prate.

4.1. Zakonski okvir

Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22) zamijenio je čak tri propisa: Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi, Zakon o kulturnim vijećima i Zakon o upravljanju javnim ustanovama u kulturi.

S obzirom na to da je izostao participativni proces njegove izrade s civilnim sektorom i kulturnim ustanovama, udruge u području kulture same su organizirale javnu raspravu o njegovom prijedlogu. Zaključci tribine nedvosmisleno su ukazali na potrebu povlačenja Zakona iz procedure, kako bi se, primarno, odvojio sadržaj javnog financiranja kulture i kulturnih vijeća od upravljanja javnim ustanovama u kulturi, te kako bi se Zakon u pogledu rokova, kriterija i nadležnosti doradio i prilagodio stvarnim potrebama kulturnih aktera i šire kulturne zajednice. U javno savjetovanje došao je 451 komentar: prihvaćena su 42 komentara, djelomično je prihvaćeno 40, nije ih prihvaćeno 120, a primljeno ih je na znanje čak 249.

Četiri godine primjene Zakona potvrdile su relevantnost većine primjedbi koje su organizacije u kulturi uputile u javnom savjetovanju:

- Javni pozivi mogu biti za jednokratne, jednogodišnje i višegodišnje programe (čl. 7.), no višegodišnje ugovorne obveze Zakon uređuje samo za Ministarstvo (čl. 30.).
- Prihvatljivi troškovi, među ostalim, uključuju plaće te autorske i umjetničke honorare (čl. 9.). Plaće su po zakonu prihvatljiv trošak, ali ih pozivi u praksi često ograničavaju postotkom ili uopće ne priznaju. Za autorske i umjetničke honorare ne postoje preporuke ili minimalni standardi.
- Kulturna vijeća moraju se osnovati za svaku županiju i svaki grad s više od 10.000 stanovnika, i to do kraja 2022. (čl. 20. i 50.), a gdje vijeća nema, programe stručno vrednuju stručna povjerenstva (čl. 21.). Dvije godine nakon isteka roka kulturna vijeća nije imalo deset gradova, a koliko jedinica ima stručna povjerenstva i kako su sastavljena, nitko ne prati (v. 4.3).
- Javnost rada Vijeća ostvaruje se objavljivanjem zapisnika o radu Vijeća na mrežnim stranicama davatelja financijskih sredstava (čl. 22.). Međutim nije propisan minimalni sadržaj koji ti zapisnici trebaju sadržavati niti rok u kojem moraju biti dostupni javnosti.
- Na odluku o financiranju može se podnijeti prigovor u roku od osam dana, a davatelj na njega odgovara u roku od 30 dana (čl. 28.). Odluka se ne donosi u upravnom postupku, a Zakon ne propisuje što odgovor na prigovor mora sadržavati. Liste s ocjenama programa ne objavljuju se, a prijavitelji ne dobivaju ocjenu svog programa, pa ne znaju zašto je odbijen ni na temelju čega mogu podnijeti prigovor.
- Prijedlog kulturnog vijeća je savjetodavan, a odluku donosi davatelj sredstava (čl. 27.). Zakon ne propisuje obvezu obrazlaganja odluka koje odstupaju od prijedloga vijeća.
- Zadaci kulturnih vijeća propisani su Zakonom (čl. 15.), no nema javno dostupnih podataka o tome obavljaju li ih.
- Predstavnička tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave te Vlada RH u roku od godine dana trebaju propisati kriterije za dodjelu prostora u njihovom vlasništvu (čl. 14. i

49.). Vlada nije donijela uredbu, a prema Klubturinoj analizi (2026.) opći akt donijelo je manje od 5 % jedinica lokalne samouprave. Službeni pregled ne postoji.
- Jedinice lokalne samouprave dužne su Ministarstvu dostavljati godišnje izvješće o financiranju kulture (čl. 34.). Izvješće je u razdoblju od 2022. do 2024. dostavilo između 69 % i 99 % jedinica.

Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva (NN 43/96, 44/96, 127/00, 177/04) uređuje status samostalnih umjetnika:

- Samostalni umjetnik je umjetnik izvan radnog odnosa kojemu je umjetničko stvaralaštvo jedino i glavno zanimanje (čl. 2.).
- Uplatu doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz državnog proračuna odobrava stručno povjerenstvo uz suglasnost ministra, a uvjete propisuje Pravilnik o načinu i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika na uplatu obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske (čl. 5. i 7.).
- Administrativne poslove obavlja Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika (čl. 9. i 24.).

Institucija samostalnog umjetnika postoji od donošenja Zakona o socijalnom osiguranju samostalnih umjetnika (1957.) kojim je prvi put formalno-pravno regulirano mirovinsko i invalidsko osiguranje za profesionalne stvaratelje izvan stalnog radnog odnosa. I dok je Zakon iz 1957. postavio temelje socijalne sigurnosti umjetnika, Zakon iz 1996. umjetnika tretira kao samozaposlenu osobu. Pravo na uplatu doprinosa iz proračuna nije trajno: ovisi o ocjeni stručnog povjerenstva i može prestati ako umjetnik ne ispunjava propisane uvjete. Zakon od tada nije bitno mijenjan. Nacrt novog zakona bio je spreman za javnu raspravu u veljači 2020., ali je reforma odgođena. Aktualni Nacionalni plan razvoja kulture i Provedbeni program MKM-a navode da zakonski okvir treba revidirati. U priopćenju iz travnja 2025. Ministarstvo je podsjetilo na potrebu da se „cjelovito revidira zakonodavni okvir koji se tiče statusa umjetnika i obavljanja umjetničke djelatnosti“, a kao sljedeće korake navelo je izmjene kriterija, rada povjerenstava i uvjeta za ostvarivanje prava.

Umjesto reforme zakona mijenjali su se pojedini parametri. Izmjenom Zakona o doprinosima 2009. koeficijent za samostalne umjetnike smanjen je s 1,2 na 0,8. Mjera je uvedena kao privremena i antirecesijska, a trajala je gotovo 14 godina. Koeficijent je 2023. vraćen na 1,2. HZSU je tada tražio koeficijent 1,8, koliko prema HZSU-u imaju umjetnici zaposleni u javnim ustanovama sa sličnom spremom i opsegom posla, ali amandmani nisu prihvaćeni. U svibnju 2026. HZSU je prema uputi Ministarstva kulture i medija izradio prijedlog izmjena Pravilnika u pogledu odredbi kada samostalnom umjetniku prestaje pravo na uplatu doprinosa. Kao razlog navode se „problemi pa i pojedine zlouporabe”.

Zakon prepoznaje samo jednu skupinu: umjetnike izvan radnog odnosa s priznatim statusom. Kulturni radnici i umjetnici koji kombiniraju više izvora prihoda u njemu ne postoje. Da ta skupina postoji i da je sustav ne vidi, pokazala je pandemija. Za nezavisne profesionalce koji nemaju reguliran status, nisu upisani u registar poreznih obveznika, ne uplaćuju sami doprinose ili

nemaju pravo na njihovu uplatu iz proračuna, Ministarstvo je moralo uspostaviti poseban fond. Jednokratne potpore su dodijeljene umjetničkim strukovnim udrugama, koje su ih raspodijelile svojim članovima. U 2021. tako je 30 udruga ostvarilo ukupno 5.936.000 kuna (oko 790.000 EUR) za jednokratne potpore od 8.000 kuna (oko 1.060 EUR) za 742 umjetnika. Koliko je ljudi ostalo bez potpore jer nisu bili članovi tih udruga ili nisu zadovoljili njihove kriterije, ne zna se. Država do njih može doći samo posredstvom strukovnih udruga, a sustav za takve situacije nema trajno rješenje.

Dodatno, autorski i umjetnički honorari u Hrvatskoj su do porezne reforme 2017. bili u potpunosti oslobođeni plaćanja doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima te Zakonom o porezu na dohodak (NN 115/16) država ukida ovu povlasticu i izjednačava ih s ostalim oblicima drugog dohotka, čime je izbrisana razlika između onih kojima su honorari dopuna primarnom izvoru zarade i onih kojima je autorska naknada jedini prihod. Umjetnicima članovima strukovnih udruga kao jedina specifična prednost ostao je dodatni neoporezivi dio osnovice od 25 %.

4.2. Strateški dokumenti

Nacionalna razvojna strategija do 2030. Krovni razvojni dokument države kulturu smješta u gospodarski cilj „Konkurentno i inovativno gospodarstvo“. Kulturu opisuje kroz baštinu kao „nacionalni strateški resurs“, kroz kulturne i kreativne industrije kao izvor rasta te kroz kulturni turizam. Krovna strategija vidi kulturu kao identitet i gospodarski potencijal, ali ne i kao sektor u kojem rade ljudi. Kultura u NRS-u nema nijedan pokazatelj, pa se ne može pratiti ni ono što o kulturi kaže.

Nacionalni plan razvoja kulture i medija 2023.–2027. i Provedbeni program MKM-a 2025.–2028. Oba dokumenta opisuju neprofitni kulturni sektor istim rečenicama. Prepoznaju „vidljiv kontrast između institucionalne sigurnosti“ i projektno orijentiranog sektora organizacija civilnoga društva u kulturi. Za samostalne umjetnike navode da je zakonski okvir potrebno revidirati, a status umjetnika i stručnjaka u kulturi urediti u skladu sa stečenim iskustvima i promjenama zakonodavnog okvira. Prostor opisuju kao „možda najveći izazov u kulturnoj politici“, ali istodobno konstatiraju da javna tijela nisu dužna osigurati prostor organizacijama izvaninstitucionalne kulture. Kao podršku sektoru navode Zakladu „Kultura nova“ i potpore strukovnim udrugama. Provedbeni program, iako pokriva razdoblje do 2028., ne donosi novije podatke od onih iz Nacionalnog plana. Nijedan od ta dva dokumenta nema polazne vrijednosti za sektor: broj aktivnih organizacija, zaposlenih, prihode ili prostore. Za Nacionalni plan nije objavljeno izvješće o provedbi, iako je plan već u četvrtoj godini, pa se ne zna što je od planiranog ostvareno.

Akcijski plan razvoja kulture i medija do 2027. Akcijski plan pretvara te opise u aktivnosti. U mjeri 1.1 (status umjetnika i podrška stvaralaštvu) predviđa uplate doprinosa samostalnim umjetnicima, potpore za osnovnu djelatnost udruga u kulturi te financiranje ZKN-a i strukovnih udruga. U mjeri 1.2 (prostori za rad) spominje društveno-kulturne centre i korištenje prostora u

vlasništvu države i lokalne samouprave za organizacije civilnoga društva i samostalne umjetnike. Pokazatelji su broj uplaćenih doprinosa i dodijeljenih potpora, a ne promjena uvjeta rada, pa se iz plana ne može vidjeti je li se stanje sektora poboljšalo. Za mjeru 1.2 (prostori) plan predviđa oko 164 milijuna EUR, a za mjeru 1.1 (status umjetnika i stvaralaštvo) oko 59 milijuna EUR. Ne vidi se koliki dio tih sredstava odlazi organizacijama civilnoga društva i samostalnim umjetnicima, a koliki javnim ustanovama i infrastrukturi.

4.3. Lokalna razina

Nadležnost i obveze. Kultura je, prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, izvorna nadležnost općina i gradova (čl. 19.), a lokalna kulturna politika njihova obveza. Županije su zadužene samo za planiranje mreže kulturnih ustanova (čl. 20.), pa u kulturne programe ulažu malo. Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi jedinicama propisuje tri obveze: osnivanje kulturnih vijeća (županije i gradovi s više od 10.000 stanovnika), donošenje općeg akta o dodjeli prostora i godišnje izvješće Ministarstvu. Propisuje i način dodjele: ako jedinica financira programe u kulturi, sredstva dodjeljuje na temelju javnog poziva (čl. 7.), a bez poziva samo iznimno i najviše do 5 % iznosa dodijeljenog pozivom (čl. 8.). Nijedan zakon ne propisuje mora li jedinica uopće financirati kulturu ni koliko, a ne traži ni plan razvoja kulture.

Izdvajanja. Prema zbirnim podacima Ministarstva, država i lokalna samouprava izdvojile su 2024. za kulturu oko 953 milijuna EUR (2,26 % svojih ukupnih proračuna), od čega Ministarstvo kulture i medija oko 595 milijuna EUR (1,8 % državnog proračuna), a jedinice lokalne i područne samouprave oko 358 milijuna EUR (3,8 % svojih proračuna). Taj se iznos ne može provjeriti ni u jednom proračunu: dobiven je zbrajanjem proračuna Ministarstva i izvješća lokalnih jedinica, od kojih nisu sve dostavile podatke, a ne zna se je li novac koji Ministarstvo doznačuje jedinicama i njihovim ustanovama, kroz Poziv i druge programe, uračunat dvaput.

Gradovi u prosjeku izdvajaju 6,5 % proračuna, općine 2,8 %, a županije manje od 1 %. Razlike među gradovima iste veličine su velike: izdvajanja po stanovniku kreću se od oko 25 EUR u Slavonskom Brodu (49.891 stanovnika) do oko 370 EUR u Dubrovniku (41.562 stanovnika), od oko 15 EUR u Dugoj Resi (10.212 stanovnika) do oko 190 EUR po stanovniku u Opatiji (10.619 stanovnika). Ti iznosi uključuju plaće, održavanje i programe gradskih ustanova te investicije, pa ne pokazuju koliko sredstava ostvaruju organizacije, ali pokazuju koliko kultura vrijedi u pojedinoj lokalnoj politici.

Računski plan neprofitnih organizacija ima poseban konto za donacije iz lokalnih proračuna, pa iz podataka RNO-a znamo da su organizacije koje predaju izvješća 2024. godine iz lokalnih proračuna ostvarile oko 16 milijuna EUR. Upravo zato što organizacije same odabiru područja svoga djelovanja, sredstva iz lokalnih proračuna mogu ostvariti i prijavom na javne pozive u nekom drugom području, pa ta brojka ne mora nužno odražavati ulaganja lokalnih jedinica u kulturu. O kojem god da se izvoru radi, iznos od 16 milijuna EUR predstavlja manje od 5 % lokalnih izdvajanja za kulturu. Taj se udio među županijama kreće od oko 0,5 % do oko 7 %, a u

Gradu Zagrebu iznosi oko 9 %. Višegodišnje financiranje na lokalnoj razini postoji tek u pojedinim gradovima, iako ga zakon omogućuje.

Gradovi i općine. Od ukupno oko 358 milijuna EUR lokalnog novca za kulturu u 2024. godini na Grad Zagreb i ostale gradove otpada oko 300 milijuna (84 %), na općine oko 37 milijuna, a na županije oko 22 milijuna. Tablica prikazuje koliko su od toga ostvarile udruge i umjetničke organizacije u najvećim gradovima.

Grad	Aktivne organizacije na 10.000 stanovnika	Lokalna sredstva organizacijama, EUR po stanovniku	Proračun grada za kulturu, EUR po stanovniku	Lokalna sredstva organizacijama u odnosu na proračun grada za kulturu
Zagreb	10,3	10,6	123	8,6 %
Split	6,5	5,1	106	4,8 %
Rijeka	8,2	3,7	177	2,1 %
Osijek	6,3	1,3	61	2,1 %
Zadar	5,7	2,7	48	5,6 %
Velika Gorica	2,6	1,7	59	2,9 %
Pula	12,4	13,7	96	14,3 %
Slavonski Brod	4,2	0,9	25	3,7 %
Karlovac	5,3	3,7	80	4,7 %
Varaždin	9,4	7,4	183	4,0 %
Šibenik	8,0	4,1	151	2,7 %
Dubrovnik	9,4	3,7	373	1,0 %
Medijan gradova s više od 10.000 stanovnika	4,2	2,0	66	3,6 %

Izvor: RNO, financijska izvješća za 2024.; MKM, Analiza financiranja javnih potreba u kulturi u 2024.; DZS, Popis stanovništva 2021.; vlastita obrada. Prikazano je 12 najvećih gradova. „Lokalna sredstva organizacijama“ su donacije iz svih lokalnih proračuna (gradskih, županijskih i općinskih) koje su ostvarile udruge i umjetničke organizacije sa sjedištem u gradu, neovisno o području za koje su dodijeljene; obuhvaćene su samo organizacije koje predaju izvješća u RNO (vidljiviji i aktivniji dio).

Iznos koji organizacije ostvaruju ne ovisi ni o veličini grada ni o tome koliko grad ukupno ulaže u kulturu: gradovi s najvećim izdvajanjima za kulturu po stanovniku nisu nužno i oni u kojima organizacije ostvaruju najviše sredstava. Među 54 grada s više od 10.000 stanovnika koja su predala izvješće Ministarstvu, u 18 su organizacije ostvarile iznos manji od 2 % gradskog proračuna za kulturu, a u 14 manji od 1 %. Riječ je većinom o gradovima u Panonskoj Hrvatskoj. U Daruvaru i Našicama nema nijedne aktivne udruge ili umjetničke organizacije s našeg popisa, a u Vukovaru i Svetom Ivanu Zelini organizacije s popisa nisu ostvarile lokalna sredstva. Na drugom je kraju Čakovec, gdje su organizacije ostvarile sredstva u iznosu od oko 17 % gradskog proračuna za kulturu, što je najveći udio među gradovima s više od 10.000 stanovnika.

Općine za kulturu izdvajaju malo, a u 257 od 428 općina (60 %) nema nijedne aktivne udruge ili umjetničke organizacije s našeg popisa. Novac koji općine izdvajaju za kulturu ondje odlazi javnim ustanovama, kulturno-umjetničkim društvima i drugim korisnicima.

Okrupnjeno po regijama, razlike su još izraženije. Organizacije u Gradu Zagrebu ostvarile su iz lokalnih proračuna oko 11 EUR po stanovniku, u Jadranskoj Hrvatskoj oko 4 EUR, u Sjevernoj oko 2,5 EUR, a u Panonskoj Hrvatskoj oko 1 EUR. Panonska Hrvatska ima i najmanje aktivnih organizacija, oko tri na 10.000 stanovnika, naspram deset u Zagrebu.

Ti iznosi pokazuju koliko su lokalnog novca ostvarile organizacije sa sjedištem u pojedinom gradu ili općini, a ne koliko im je dala sama ta jedinica: RNO ne razlikuje gradski, županijski i općinski novac, a Ministarstvo od jedinica ne traži da iskažu koliko su dodijelile udrugama i umjetničkim organizacijama, a koliko vlastitim ustanovama.

Provedba obveza i praćenje. Prema analizi Ministarstva za 2024.:

Pokazatelj (JLRS, 2024.)	Udio
Raspisale javni poziv za javne potrebe u kulturi	87 %
Isplatile sva sredstva prema javnom pozivu	83 %
Imaju važeći plan ili strategiju kulture	36 %
Imaju osnovano kulturno vijeće (sve jedinice)	16 %
Imaju kulturno vijeće (jedinice koje su ga dužne osnovati)	83 %
Javni službenici za kulturu pohađali stručno usavršavanje	6 %

Udjeli su izračunati na jedinice koje su odgovorile Ministarstvu, osim retka o jedinicama koje su dužne osnovati vijeće, koji je izračunat na svih 78 (20 županija, Grad Zagreb i 57 gradova s više od 10.000 stanovnika).

Gotovo sve jedinice koje financiraju kulturu to rade putem javnog poziva, ali tek svaka treća ima plan razvoja kulture. Kulturno vijeće dužno je osnovati 78 jedinica: 20 županija, Grad Zagreb i 57 gradova s više od 10.000 stanovnika. U 2024. imalo ga je njih 65. Deset gradova ga nije

osnovalo, a tri nisu odgovorila Ministarstvu. Ne postoji službeni pregled jedinica lokalne samouprave koje su donijele opći akt o dodjeli prostora za kulturu.

Izvješće Ministarstvu nije predalo 15 % jedinica, a odaziv se iz godine u godinu mijenja (98,6 % u 2022., 68,9 % u 2023., 84,7 % u 2024.), pa se podaci ne mogu pouzdano uspoređivati. Iz izvješća se ne vidi rade li kulturna vijeća stvarno, koliki je dio proračuna raspodijeljen kroz javne pozive ni koliko je novca dodijeljeno udrugama i umjetničkim organizacijama, a koliko vlastitim ustanovama. Ministarstvo zbirne podatke objavljuje s godinu i pol zakašnjenja. Lokalna kulturna politika tako je najvažnija za većinu organizacija, ali je istodobno najslabije uređena i najmanje praćena razina javne politike.

4.4. Europski okvir

Europska komisija je u studenome 2025. usvojila Kompas za kulturu u Europi (COM(2025) 785), prvi zajednički strateški okvir EU-a za kulturu. Kompas kao izazov izrijekom navodi nesigurne uvjete rada umjetnika i najavljuje Povelju EU-a o umjetnicima, europsko središte podataka o kulturi i redovito izvješće o stanju kulture. Kultura je u nadležnosti država članica, pa Kompas nije obvezujući, a najavljene mjere još nisu operacionalizirane. Ipak, potvrđuje da su dva središnja nalaza ovog dokumenta, položaj umjetnika i kulturnih radnika te nedostatak podataka, prepoznata i na europskoj razini.

Kompas se nadovezuje na raniji rad europskih institucija. Europski parlament je 2023. rezolucijom zatražio europski okvir za socijalni i profesionalni položaj umjetnika i kulturnih radnika, uključujući pravednu naknadu i socijalnu zaštitu. Položaj umjetnika jedan je od prioriteta Plana rada Vijeća EU-a za kulturu 2023.–2026., a ostaje to i u novom Planu rada 2027.–2030., čije je usvajanje predviđeno za studeni 2026. Za sektor je neposredno važan i prijedlog višegodišnjeg financijskog okvira 2028.–2034. Za AgoraEU, novi program koji objedinjuje Kreativnu Europu i program Građani, jednakost, prava i vrijednosti, Komisija je predložila 8,6 milijardi EUR, a predsjedništvo Vijeća u listopadu 2026. predložilo smanjenje za 30 %, na oko 6 milijardi EUR. Udruge u Hrvatskoj zasad iz EU projekata ostvaruju tek oko 2,5 % prihoda. Ako se predloženo smanjenje ostvari, sektor će se na europski novac moći oslanjati još manje. U Nacionalnim i regionalnim partnerskim planovima kultura nema zasebno izdvojena sredstva, pa će o njezinu mjestu u velikoj mjeri odlučivati države članice.

5. Zaključci

Nalazi iz registara, financijskih izvješća, analiza javnih tijela i ankete sektora ne opisuju niz zasebnih problema, nego nekoliko međusobno povezanih obrazaca. Iz njih proizlaze i preporuke u 6. poglavlju.

1. **Sektor je zaglavljen u začaranom krugu malih iznosa.** Javne potpore su godišnje, projektne i niske. Takva sredstva ne dopuštaju zapošljavanje, pa rad nose honorarci i mali broj preopterećenih ljudi koji s vremenom odlaze. Organizacije bez stalnih ljudi ne mogu planirati, rasti ni prijaviti veće projekte, pa ostaju ovisne o istim malim potporama. Zato se udio organizacija sa zaposlenima nije promijenio od 2016., iako je broj aktivnih organizacija porastao za više od trećine, dok rast prihoda zaostaje za rastom troška rada. Problem nije u pojedinom pozivu ni pojedinom financijeru, nego u modelu financiranja. Zato su višegodišnje financiranje, usklađivanje iznosa s troškovima rada i priznavanje plaća kao troška preduvjet za sve ostalo.
2. **Javni novac za sektor postoji, ali se ne zna kamo odlazi.** Lutrijska sredstva namijenjena kulturi, nacionalni pozivi i lokalni proračuni ne mogu se međusobno povezati ni pratiti od izvora do korisnika. U interdisciplinarnim praksama Ministarstvo je u 2024. iz lutrije isplatilo oko četvrt milijuna EUR više nego što je odobreno u objavljenim odlukama; lokalna samouprava sektoru daje manje od 5 % svog novca za kulturu; Ured za udruge nije objavio izvješće o financiranju od 2021. Ni država ni sektor zato ne mogu reći je li novac namijenjen nezavisnoj kulturi do nje i stigao. Bez toga se ne može procijeniti ni je li ga dovoljno.
3. **Zakoni postoje, ali se ne provode u potpunosti.** Četiri godine nakon donošenja Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi nisu ispunjene obveze vezane uz prostor. Kulturna vijeća osnovalo je 65 od 78 jedinica koje su na to obvezne. Rijetko se koriste i mogućnosti koje zakon daje: višegodišnje financiranje i plaće kao prihvatljiv trošak. Većina preporuka ne traži nove propise, nego provedbu i nadzor postojećih.
4. **Najveći teret nosi ono što sustav ne vidi.** Pojedinci izvan statusa samostalnog umjetnika, honorarni rad, rad uz drugi posao i male organizacije izvan sustava javnog financiranja ne pojavljuju se u službenim izvorima. Službena statistika pritom prikazuje kulturni rad sigurnijim od europskog prosjeka jer bilježi samo glavni posao. Javne politike ne mogu ciljati ono što ne vide, pa je u pandemiji država do tih ljudi mogla doći samo posredstvom strukovnih udruga. I anketa, koju je ispunio razvijeniji dio sektora, upućuje na to da su uvjeti kod onih koje nijedan izvor ne bilježi vjerojatno najteži.
5. **Lokalna razina je najvažnija, a najmanje se prati.** Za većinu organizacija lokalna samouprava je najvažniji financijer i jedini realan izvor prostora. Upravo je ta razina najslabije uređena: zakon ne propisuje mora li jedinica uložiti u kulturu, plan razvoja kulture ima svaka treća, o radu kulturnih vijeća zna se samo da postoje, a gradovi istodobno gube prostore koji prelaze u vlasništvo države. Razlike u ulaganju među gradovima su višestruke, pa mjesto djelovanja u velikoj mjeri određuje uvjete rada.
6. **Nesigurnost nije samo materijalna.** Ekonomska ovisnost o malom broju financijera ograničava i slobodu rada. Većina ispitanika prilagođava projekte kriterijima financiranja, a dvije od pet organizacija izbjegavaju javnu kritiku financijera i vlasti. Sektor to ne doživljava kao izravnu cenzuru, nego kao posljedicu nesigurnosti. Stabilno, predvidljivo i obrazloženo financiranje zato nije samo pitanje uvjeta rada, nego i zaštita umjetničke slobode i neovisnosti kulture.

6. Preporuke

Preporuke proizlaze iz nalaza ove analize i grupirane su prema problemu na koji odgovaraju. Uz svaku je navedeno omogućuje li je već postojeći propis, pa je treba provoditi, ili traži izmjenu propisa (v. 4.1 i 4.3).

Podaci i praćenje stanja

- MKM u godišnjoj analizi financiranja javnih potreba u kulturi zasebno iskazuje sredstva za udruge, umjetničke organizacije i samostalne umjetnike na državnoj i lokalnoj razini, a jedinice u izvješću navode koliko su novca dodijelile kroz javne pozive. *Ne traži izmjenu zakona: obrazac propisuje Ministarstvo, pa ga je dovoljno proširiti i osigurati da ga sve jedinice predaju.*
- MKM objavljuje zbirne podatke o lokalnoj razini najkasnije u godini nakon izvještajne. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM vodi i objavljuje javni pregled kulturnih vijeća svih jedinica: koja su vijeća osnovana i za koja područja, tko su članovi, koliko traju mandati i gdje se objavljuju zapisnici. U obrascu godišnjeg izvješća umjesto odgovora „da/ne" traži te podatke. *Ne traži izmjenu zakona: jedinice su dužne Ministarstvu dostaviti akt o osnivanju vijeća (čl. 20.), a obrazac izvješća propisuje Ministarstvo (čl. 34.).*
- Ured za udruge redovito objavljuje godišnja izvješća o financiranju organizacija civilnoga društva iz javnih izvora. *Ne traži izmjenu zakona.*
- Ministarstvo financija i tijela koja raspoređuju lutrijski novac javno objavljuju godišnje izvještaje o utrošku prihoda od igara na sreću. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM i ZKN, uz sudjelovanje predstavnika sektora, u sektorskim analizama uvode zajedničke pokazatelje stanja sektora (broj aktivnih organizacija, zaposleni, prihodi, prostor) i prate ih iz godine u godinu. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM iz godišnjih izvješća o provedbi programa objavljuje zbirne pokazatelje rezultata: broj održanih događanja, publiku i sudionike, broj angažiranih umjetnika i suradnika te mjesta održavanja, odvojeno za organizacije civilnoga društva i javne ustanove. Isto traži od jedinica lokalne samouprave u obrascu godišnjeg izvješća. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM objavljuje izvješće o provedbi Nacionalnog plana 2023.–2027. s posebnim prikazom mjera za organizacije civilnoga društva i samostalne umjetnike. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM zajedno s DZS-om, Poreznom upravom, HZSU-om i predstavnicima sektora, osmišljava sustav praćenja rada u kulturi koji obuhvaća i honorarne angažmane, rad uz drugi posao i umjetnike izvan statusa samostalnih umjetnika, a ne samo zaposlene. *Ne traži izmjenu zakona.*
- MKM za svaki javni poziv i svaku odluku o financiranju navodi proračunsku aktivnost i izvor sredstava (opći prihodi ili lutrija) te jednom godišnje objavljuje popis isplata po korisnicima s iznosom i izvorom, tako da se izvršenje iz izvještaja o izvršenju proračuna može povezati s korisnicima. *Ne traži izmjenu zakona.*

Financiranje i radni uvjeti

- Za organizacije s kontinuiranim radom uvodi se višegodišnje programsko financiranje na nacionalnoj i lokalnoj razini. *Zakon višegodišnje programe omogućuje svim davateljima (čl. 7.), ali višegodišnje ugovorne obveze izrijekom uređuje samo za Ministarstvo (čl. 30.). Dopuna zakona dala bi istu pravnu sigurnost lokalnoj razini.*
- Javni pozivi priznaju plaće kao prihvatljiv trošak i ne ograničavaju ih postotkom. Davatelj financira program i njegove rezultate, a provoditelj sam odlučuje hoće li ga izvesti kroz zaposlenje, honorare ili njihovu kombinaciju. *Ne traži izmjenu zakona: zakon plaće navodi među prihvatljivim troškovima (čl. 9.), pa ih pozivi ne bi trebali isključivati.*
- U javno financiranim projektima primjenjuju se minimalne naknade za umjetnički i kulturni rad, a strukovne udruge razvijaju cjenike za pojedina područja. *Davatelji ih mogu uvesti već sada kroz uvjete poziva, a trajno i obvezno rješenje traži dopunu zakona.*
- Javni pozivi vrednuju poštivanje radnih standarda: pisane ugovore i rokove plaćanja. *Moguće već sada kroz kriterije poziva.*
- Iznosi potpora redovito se usklađuju s inflacijom i rastom plaća. *Ne traži izmjenu zakona; ovo je pitanje veličine proračuna i uvjeta javnih poziva.*

Pojedinci

- Reforma statusa samostalnih umjetnika obuhvaća i freelancere i kulturne radnike koji danas nisu u sustavu. *Traži novi zakon ili izmjenu Zakona o pravima samostalnih umjetnika, koji status priznaje samo umjetnicima izvan radnog odnosa kojima je stvaralaštvo jedino i glavno zanimanje (čl. 2.).*
- Porezni i doprinosni okvir za umjetnički i kulturni rad prilagođava se stvarnim oblicima rada: povremenim angažmanima, radu za više naručitelja i radu uz drugo zanimanje, tako da i takav rad donosi socijalna prava. *Traži izmjenu poreznih propisa i propisa o doprinosima.*
- Do reforme se uspostavlja trajni mehanizam potpore umjetnicima i kulturnim radnicima izvan sustava u kriznim situacijama, dostupan i onima koji nisu članovi strukovnih udruga. *Ne traži izmjenu zakona.*
- Jača se zaštita autorskih prava, uključujući pravila o korištenju umjetne inteligencije koja ne smiju snižavati cijenu rada. *Traži izmjene autorskopravnih propisa.*

Prostor

- Vlada donosi Uredbu o dodjeli prostora u vlasništvu Republike Hrvatske za kulturu, a jedinice lokalne samouprave donose opće akte o kriterijima dodjele, s dugoročnim ugovorima za organizacije koje prostor koriste za javne programe. *Ne traži izmjenu zakona: obveze postoje od 2022. (čl. 14. i 49.), treba ih provesti i nadzirati.*
- Država i jedinice lokalne samouprave vode javne evidencije svojih poslovnih prostora koje se ažuriraju u stvarnom vremenu. Za svaki prostor evidencija sadrži vlasništvo, namjenu, korisnika, vrstu i trajanje ugovora te podatak je li prostor slobodan, a bilježi i svaku promjenu, uključujući prijenos vlasništva između gradova i države. Prostori koje

koriste organizacije u kulturi pri prijenosu vlasništva zadržavaju namjenu i korisnike. *Ne traži izmjenu zakona: država i jedinice već vode evidencije imovine. Traži se da budu javne, potpune i ažurne.*

Lokalna razina i ravnomjeran razvoj

- Gradovi koji su dužni osnovati kulturno vijeće, a još nisu, osnivaju ga, a sve jedinice koje imaju vijeća objavljuju njihov sastav, mandate i zapisnike. *Ne traži izmjenu zakona (čl. 20., 22. i 50.).*
- Gradovi i veće općine donose planove razvoja kulture. *Planovi nisu zakonska obveza, pa ih treba poticati ili propisati izmjenom zakona.*
- Nacionalni pozivi aktivno dopiru do organizacija izvan Zagreba, primjerice kroz regionalno informiranje i jednostavnije prijave za male organizacije. *Ne traži izmjenu zakona.*

Transparentnost i sloboda rada

- Odluke o financiranju koje odstupaju od prijedloga stručnih vijeća javno se obrazlažu. *Traži izmjenu zakona: prijedlog vijeća je savjetodavan, a obveza obrazlaganja odstupanja ne postoji (čl. 27.).*
- Prijavitelj čiji je program odbijen ili financiran manjim iznosom od traženog putem odgovora na prigovor dobiva pisanu ocjenu svog programa. *Davatelji to mogu uvesti već sada, a trajna obveza i minimalni sadržaj odgovora na prigovor traže dopunu zakona (čl. 27. i 28.).*
- Zapisnici kulturnih vijeća objavljuju se u propisanom roku i s propisanim minimalnim sadržajem. *Traži dopunu zakona (čl. 22.).*
- Administrativni zahtjevi razmjerni su iznosu potpore. *Ne traži izmjenu zakona; obrasce izvještavanja propisuju davatelji sredstava.*
- Sloboda umjetničkog rada, politički pritisak i autocenzura redovito se prate kao dio praćenja stanja sektora. *Ne traži izmjenu zakona.*

7. Prilozi

Prilog 1. Kako je procijenjen broj udruga

Polazište je izvoz Registra udruga RH (listopad 2026.) sa svim udrugama kojima je „Kultura i umjetnost“ upisana kao područje djelovanja, njih oko 10.600. Udruge su razvrstane prema upisanim područjima i djelatnostima te nazivu, a rezultat je zatim ručno pregledan.

Automatski su isključene: udruge kojima su sve djelatnosti u kulturi iz skupina kulturna baština i/ili medijska kultura (oko 1.900); kulturno-umjetnički amaterizam: kulturno-umjetnička društva i folklor, amaterski glazbeni sastavi poput tamburaša, klapa, limenih glazbi i zborova te ogranci

nacionalnih kulturnih društava (oko 1.700); udruge koje uz kulturu imaju upisano barem jedno od područja branitelji i stradalnici, duhovnost, gospodarstvo, zaštita zdravlja, zaštita okoliša i prirode ili sport (oko 3.000), udruge kojima je više od polovice upisanih djelatnosti izvan kulture (oko 800) te udruge bez upisane djelatnosti u kulturi (oko 60); organizacije za kolektivno ostvarivanje prava i industrijske udruge (8): Hrvatsko društvo skladatelja (ZAMP), Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava, Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava, Društvo hrvatskih filmskih autora i producenata, Udruga za zaštitu prava nakladnika, Hrvatsko društvo za zaštitu audiovizualnih izvođačkih prava, Hrvatska diskografska udruga i Udruga mjerenja televizijske gledanosti (upisane u područje kulture, ali se ne bave kulturnim programima, nego prikupljanjem i raspodjelom naknada za autorska i srodna prava, odnosno zastupanjem industrije; zajedno su u 2025. ostvarile oko 30 mil. EUR prihoda).

Nakon automatskog razvrstavanja ostalo je oko 2.900 udruga s djelatnostima suvremene kulture i umjetnosti.

Rezultat je zatim ručno pregledan. Isključeno je oko 300 udruga kojima kultura nije primarna djelatnost: udruge nacionalnih manjina, plesne škole i rekreativni plesni klubovi, jezični instituti i društva za kulturnu suradnju, udruženja industrije te velike udruge kojima je kultura sporedna djelatnost iako MKM financira neki njihov program. Vraćeno je oko 200 udruga koje su automatski isključene zbog upisanih područja ili djelatnosti izvan kulture, a pregledom se pokazalo da im je kultura primarna djelatnost. Uključeno je i oko 100 udruga koje je Ministarstvo kulture i medija financiralo u Pozivu za javne potrebe u kulturi RH 2024. ili 2025. (dramska i plesna, glazbena i glazbeno-scenska, interdisciplinarne i nove umjetničke prakse, vizualne umjetnosti) te sve strukovne udruge s popisa Ministarstva. Konačni popis ima oko 2.900 udruga.

Konačni popis je preko OIB-a povezan s Registrom neprofitnih organizacija. Aktivnom se smatra udruga koja je predala financijsko izvješće za 2025.; takvih je oko 1.900. Isti postupak primijenjen je na umjetničke organizacije iz Registra MKM-a: od 645 upisanih izvješće je predalo njih 356. Izvješća predaju samo organizacije koje su u godini imale financijsko poslovanje, pa ovako dobiven broj opisuje vidljiviji i aktivniji dio sektora.

Udruge i umjetničke organizacije koje većinu prihoda ostvaruju prodajom (ulaznice, izvedbe, usluge) nisu isključene. Među organizacijama koje predaju izvješća, oko 14 % udruga i trećina umjetničkih organizacija većinu prihoda ostvaruje na taj način. Riječ je uglavnom o prihodima od vlastitog umjetničkog rada, a ne o profitnoj djelatnosti (v. tablicu ovog priloga).

Razgraničenje je dijelom stvar procjene, pa rezultat treba čitati kao red veličine, a ne kao točan broj. Popis svih udruga iz polaznog skupa s razlogom uključenja ili isključenja, popis uključenih udruga te udio prihoda od prodaje roba i usluga, višak ili manjak prihoda i porez na dobit za udruge i umjetničke organizacije koje su predale izvješće za 2025. nalaze se u tablici *Organizacije_u_kulturi_popis_i_financije.xlsx*. U njoj su i popis organizacija kojima je više od polovice prihoda od prodaje te popis isključenih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i industrijskih udruga.

Prilog 2. Tablica podataka

Svi pokazatelji korišteni u dokumentu, s izvorom, godinom, populacijom i napomenom o usporedivosti, nalaze se u tablici *Stanje_sektora_tablica_podataka.xlsx*. Tablica ima 146 pokazatelja u sedam tema: veličina, financije, lutrijska sredstva, rad, prostor, geografija i javne politike.

Prilog 3. Anketa sektora

Potpuni rezultati ankete „Neprofitni kulturni sektor 2026 – sektorska analiza i sektorski prioriteti“ nalaze se u tablici *Analiza_ankete_kulturni_sektor_2026.xlsx*. Anketu je proveo Savez udruga Klubtura u svibnju 2026., a odgovorilo je 67 ispitanika. Tablica sadrži raspodjelu odgovora za organizacije i pojedince te kodirane otvorene odgovore.

Prilog 4. Nacionalno financiranje: Ministarstvo kulture i medija i Zaklada „Kultura nova“ 2024. i 2025.

Svi odobreni programi u interdisciplinarnim, vizualnim, dramskim, plesnim i glazbenim umjetnostima, njih oko 3.200, nalaze se u tablici *Nacionalno_financiranje_MKM_ZKN_2024_2025.xlsx*. Za svaki je naveden predlagatelj, iznos i procijenjeni pravni oblik korisnika. Tablica sadrži i usporedbu odobrenih iznosa s planom MKM-a, lutrijskim dijelom prema Uredbi i izvršenjem prema godišnjim izvještajima o izvršenju državnog proračuna. Pravni oblik korisnika određen je povezivanjem s registrima, a kad to nije bilo moguće, prema nazivu. Poseban list sadrži posebne pozive za umjetnike, amaterizam i ostale odluke za 2024., uz napomenu da MKM za njih ne objavljuje proračunsku aktivnost ni izvor sredstava.

U istoj tablici nalaze se i korisnici Programa podrške Zaklade „Kultura nova“ za 2024. (programi u 2025.) i 2025. (programi u 2026.), njih 180 odnosno 165. Za svaku organizaciju naveden je iznos potpore Zaklade, pravni oblik, je li na popisu udruga u kulturi (Prilog 1), iznos odobren u Pozivu MKM-a 2024. i 2025. te prihod i broj zaposlenih iz RNO-a. Organizacije su s popisima Poziva povezane po nazivu, uz ručnu provjeru, jer MKM ne objavljuje OIB korisnika; usporedba obuhvaća četiri područja Poziva (dramska i plesna, glazbena, interdisciplinarne, vizualne).

Prilog 5. Lokalna razina po jedinicama (2024.)

Za svih 576 jedinica lokalne i regionalne samouprave tablica *Lokalna_razina_JLS_2024.xlsx* sadrži informacije o tome jesu li predale izvješće Ministarstvu, raspisale javni poziv, imaju li kulturno vijeće i plan razvoja kulture; iznos i udio proračuna za kulturu; za gradove s više od 10.000 stanovnika i izdvajanja po stanovniku te jesu li dužni osnovati kulturno vijeće; za gradove i općine broj aktivnih udruga i umjetničkih organizacija sa sjedištem u jedinici i lokalna sredstva koja su ostvarile (RNO, 2024.). Podaci su preuzeti iz priloga MKM-ove Analize financiranja javnih potreba u kulturi u 2024. godini. Dale su ih same jedinice i nisu provjereni.

Izvori

Perspektiva sektora

- Savez udruga Klubtura: anketa „Neprofitni kulturni sektor 2026 – sektorska analiza i sektorski prioriteti“, svibanj 2026., 67 ispitanika.
- Savez udruga Klubtura i Mreža društveno-kulturnih centara: Analiza provedbe članka 14. Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi te prakse dodjele prostora za kulturne djelatnosti u hrvatskim gradovima, 2025.; nastavak analize, 2026.

Registri i statistika

- Registar udruga Republike Hrvatske, izvoz podataka listopad 2026. (data.gov.hr)
- Registar umjetničkih organizacija, Ministarstvo kulture i medija, listopad 2026.
- Registar neprofitnih organizacija, financijska izvješća 2013.–2025., Ministarstvo financija, izvoz listopad 2026.
- Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika, podatak o samostalnim umjetnicima s doprinosima iz proračuna, 2026.
- Eurostat: cult_emp_sex, cult_emp_wsta, cult_emp_art, cult_emp_artpc (ažurirano 1. 7. 2026.); harmonizirani indeks potrošačkih cijena (HICP) za Hrvatsku – ukupno, hrana i bezalkoholna pića, stvarne najamnine za stanovanje
- Državni zavod za statistiku: indeks potrošačkih cijena, prosječne godišnje stope 2020.–2025.; prosječne i medijalne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih za 2019. i 2025.; Popis stanovništva 2021.

Analize i izvješća javnih tijela

- Ministarstvo kulture i medija: Analiza financiranja javnih potreba u kulturi u 2022., 2023. i 2024. godini
- Ministarstvo kulture i medija: Sektorska analiza za utvrđivanje prioritetnih područja financiranja programa i projekata organizacija civilnoga društva u 2024., 2025. i 2026. godini
- Ministarstvo kulture i medija: popisi odobrenih programa Poziva za predlaganje javnih potreba u kulturi RH za 2024. i 2025. (interdisciplinarne i nove umjetničke i kulturne prakse, vizualne umjetnosti, dramska i plesna umjetnost, glazbena i glazbeno-scenska umjetnost)
- Ministarstvo kulture i medija: odluke i popisi odobrenih programa za 2024. – poticanje stvaralaštva vizualnih umjetnika, poticanje suvremenog plesnog stvaralaštva, poticanje hrvatskog glazbenog stvaralaštva, kulturno-umjetnički amaterizam, nacionalni festivali, višegodišnji programi 2024.–2025. te Odluka i Dopuna odluke o dodjeli financijskih sredstava za programe interdisciplinarnih i novih umjetničkih i kulturnih praksi u 2024.
- Ministarstvo kulture i medija: financijska izvješća za 2023.–2025.
- Ministarstvo kulture i medija: Javni poziv za dodjelu namjenskih sredstava umjetničkim strukovnim udrugama za isplatu jednokratne potpore umjetnicima, 2021.

- Za isplatu jednokratne potpore nezavisnim profesionalcima u području kulture i umjetnosti osigurano 5.936.000 kuna, 17. ožujka 2021.
- Priopćenje ministrice kulture i medija Obuljen Koržinek povodom ostvarivanja prava samostalnih umjetnika na uplatu obveznih doprinosa, 14. travnja 2025.
- Vlada RH: Godišnji izvještaj o izvršenju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2024. (NN 99/25) i za 2025. (NN 73/26)
- Ured za udruge Vlade RH: pisani odgovor Savezu udruga Klubtura o godišnjim izvješćima o financiranju organizacija civilnoga društva iz javnih izvora, 26. listopada 2026.
- Državni ured za reviziju: Objedinjeno izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti – Upravljanje i raspolaganje poslovnim prostorima, ožujak 2026.

Analize financijera i istraživanja

- Zaklada „Kultura nova“: Analiza učinaka financiranja Zaklade „Kultura nova“, 2025.
- Zaklada „Kultura nova“: Programski i financijski izvještaj za 2025.; popisi financiranih programa Programa podrške 2024. i 2025.
- Zaklada „Kultura nova“: Sektorska analiza za 2026. godinu
- Zaklada „Kultura nova“: Financijski izvještaji 2012.–2025.
- Jaklin, K. i Račić, J. (2024.): Rezultati istraživanja o uvjetima rada u udrugama. Zagreb: SKUPA

Strateški i planski dokumenti

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine (NN 13/21)
- Nacionalni plan razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027. godine
- Akcijski plan razvoja kulture i medija do 2027. godine
- Provedbeni program Ministarstva kulture i medija 2025.–2028.
- Strategija upravljanja nekretninama i pokretninama u vlasništvu Republike Hrvatske za razdoblje 2026.–2035. (NN 81/2026)
- Europska komisija: Kompas za kulturu u Europi, COM(2025) 785
- Europski parlament: Rezolucija od 21. studenoga 2023. s preporukama Komisiji o okviru EU-a za socijalni i profesionalni položaj umjetnika i radnika u kulturnom i kreativnom sektoru (2023/2051(INL))
- Vijeće EU: Rezolucija o Planu rada Europske unije za kulturu 2023.–2026. (SL C 466, 7. 12. 2022.)
- Vijeće EU: Nacrt rezolucije o Planu rada Europske unije za kulturu 2027.–2030., dokument 15072/26, 3. 11. 2026.
- Europska komisija: Prijedlog uredbe o uspostavi programa AgoraEU, srpanj 2025.

Propisi

- Zakon o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi (NN 83/22)
- Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva (NN 43/96, 44/96, 127/00, 177/04)

- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima (NN 94/09) i Zakon o izmjenama Zakona o doprinosima (NN 33/23)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima i Zakon o porezu na dohodak (NN 115/16)
- Uredbe o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću za 2024. (NN 32/24) i 2025. (NN 70/25)
- Pravilnik o načinu i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika na uplatu obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske (NN 91/2015, NN 26/2021)

Ostalo

- Hrvatska zajednica samostalnih umjetnika: Hrvatski sabor izglasao Zakon o izmjenama Zakona o doprinosima, 2023.; Izmjene i dopune Pravilnika o načinu i uvjetima za priznavanje prava samostalnih umjetnika na uplatu obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje iz sredstava proračuna Republike Hrvatske – zatraženo donošenje od ministrice kulture i medija, 2026.
- Teatar.hr: Zakon o umjetnicima: svi zasad poznati problemi, 21. studenog 2019.
- Tportal.hr: Samostalni umjetnici upozoravaju: Ministrica kulture bez nas odlučuje o našim pravima, 16. siječnja 2020.
- Youtube: Javna rasprava o prijedlogu Zakona o kulturnim vijećima i financiranju javnih potreba u kulturi, Savez udruga Klubtura, Operacija Grad i Mreža društveno-kulturnih centara, 8. ožujka 2022.

IMPRESSUM

Sektor: podaci 2026.

Analiza stanja neprofitnog kulturnog sektora u Hrvatskoj: veličina, financiranje i uvjeti rada

Izdavač: Savez udruga Klubtura

Godina izdavanja: 2026.

Tekst, prikupljanje i obrada podataka: Matija Mrakovčić

Vanjski suradnik za obradu podataka: Domagoj Šavor

Lektura i korektura: Tatjana Vukadinović